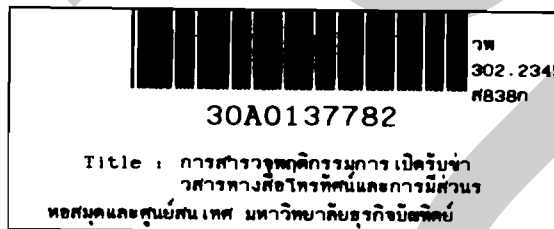

การสำรวจพฤติกรรมความเข้าใจทิวาสารทางสื่อโทรทัศน์
และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

นางสุภาพร รัตนะรัต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาโทศาสตรรัฐกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2543

ISBN 974-281-403-1

A SURVEY OF THE BEHAVIOR OF THE STUDENTS AT THE UPPER
SECONDARY LEVEL IN THE BANGKOK METROPOLIS CONCERNING
THEIR PERCEPTION OF RECEIVING OF INFORMATION THROUGH
TELEVISION, AND THEIR PARTICIPATION AND AWARENESS OF
ENVIRONMENTAL CONSERVATION

MRS. SUPAPORN RATTANARAT

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements

For the Degrec of Master of Arts

Department of Business Communication Arts

Graduate School Dhurakipundit University

2000

เลขทะเบียน.....	0137782
วันลงทะเบียน.....	15.ลค.2543.....
เลขเรียกหนังสือ.....	7พ
	302.3345
	กข387
	ด3

ISBN. 974-281-403-1

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์และการมีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

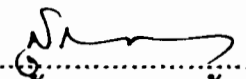
โดย นางสาวพร รัตนะรัต

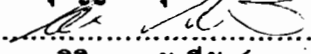
สาขาวิชา นิเทศศาสตรธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ. วิจิตร ภักดิ์รัตน์

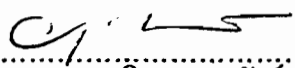
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ศ. สุกัญญา สุกบรรพต)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รศ. วิจิตร ภักดิ์รัตน์)

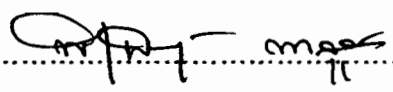
..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(รศ. อรุณช เลิศจรรยาภักษ์)

..... กรรมการ

..... กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย
(ผศ. ธวัชชัย สันคศิริประภา)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ 11 เดือน เมษายน พ.ศ. 2543

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้โดยได้รับความกรุณา และความอนุเคราะห์อย่างสูงจากบุคคลหลายท่านที่ได้ให้ความเมตตา ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับวิธีการจัดทำทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้ให้ความกระจ่างชัดในข้อซักถามและจุดประกาย ทำทนายให้ผู้วิจัยมีกำลังใจ กำลังความคิดในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแนะนำเมื่อผู้วิจัยประสบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณแห่งความเป็นครูที่แท้จริง ซึ่งจะอยู่ในความทรงจำตลอดกาล ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิจิตร ภักดีรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้โอกาสแก่ผู้วิจัยขอคำปรึกษาแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นทำการวิจัย โดยไม่จำกัดวัน เวลา และสถานที่ เป็นความกรุณาที่เอื้ออำนวยความสะดวกและคล่องตัวอย่างยิ่ง ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาเป็นข้อมูลในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์อรนุช เกติงวรยารักษ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชชัย สันคศิริ ประภา กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัยทั้ง 3 ท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การให้คำแนะนำแต่ละครั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ ความกระจ่าง เพิ่มพลังใจ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์บัณฑิตศึกษา ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะสาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ ในระดับปริญญาโท เปิดโลกทัศน์ให้ผู้ศึกษาวิจัยได้แนวคิด จุดประกายให้เกิดปัญญาแสงสว่างและแนวทางในการพัฒนา

ขอขอบคณนักรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่เขตคูสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตยานนาวา เขตจตุจักร และเขตปทุมวัน รวม 13 โรงเรียน และคณาจารย์ของโรงเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าว ที่ได้ให้ความร่วมมืออนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบ

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้สนใจ ผู้เขียนขอ
อุทิศให้แก่บุพการีและผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้
แต่เพียงผู้เดียว

สุภาพร รัตนะรัต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน	6
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์	11
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากร	24
กลุ่มตัวอย่าง	24
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การทดสอบเครื่องมือ	27
การรวบรวมข้อมูล	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หลักเกณฑ์การให้คะแนน	28
เกณฑ์คะแนนความตระหนักรู้	30
การนำเสนอข้อมูล	31
สูตรที่ใช้ในการคำนวณ	31
บทที่	
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา	33
ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน	49
5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	65
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	79
จำนวนนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร	
ปีการศึกษา 2541	87
ประวัติผู้เขียน	92

สารบัญญัตินี้

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย “สื่อโทรทัศน์”	13
2 แสดงจำนวนนักเรียนและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร	25
3 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	34
4 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา	35
5 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร	36
6 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความบ่อยครั้งที่ดูโทรทัศน์	37
7 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์ต่อวัน	38
8 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณรายการโทรทัศน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและ รายการที่ควรจะมี	39
9 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำแนกตามประเภทเนื้อเรื่อง	40
10 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ควรจัดให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	41
11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการชมรายการโทรทัศน์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	42
12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร	44
13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร	47

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

14	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อโทรทัศน์กับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอม	49
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอม ระหว่างระดับพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน	51
16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอม ระหว่างระดับพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อโทรทัศน์	53
17	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอมกับพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ	54
18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอมระหว่างกลุ่มที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมต่างกัน	57
19	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอม ...	61

สารบัญญภาพ

ฉ

หน้า

ภาพที่

- 1 องค์ประกอบของการใช้ประโยชน์ และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชน
(ประเภทโทรทัศน์มาสู่กระบวนการยอมรับความคิดเห็นใหม่มาปฏิบัติ)..... 7
- 2 กระบวนการเลือกสรร 3 ชั้น 8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา	นางสุภาพร รัตนะรัต
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์วิจิตร ภักดีศรีคัน
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์ธุรกิจ
ปีการศึกษา	2542

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร กับความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการชมรายการโทรทัศน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก
2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม
3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้ไม่แตกต่างกัน
4. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
5. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

Thesis Title A survey of the Behavior of the Students at the upper secondary level in the Bangkok Metropolis concerning their perception of receiving of information through television, and their participation and Awareness of environmental conservation

Name Mrs. Supaporn Rattanasat

Thesis Advisor Assoc. Prof. Wijitr Pakdiratn

Department Business Communication Arts

Academic Year 1999

ABSTRACT

The purpose of this research is to find the behavior of accepting the news on television concerning the environment and the participation in the environmental conservation and the relationship between the behavior of accepting the news concerning the environment on television and the participation in the environmental conservation of the high school students in Bangkok and also awareness of environmental conservation. The method of this study is using questionnaires for collecting the information with 398 students. The analysis is based on frequency, percentage, average, standard deviation, one-way of variance and Pearson product moment correlation coefficient and evaluation by SPSS computer program.

The research outcome finds that

1. The high school students are seldom interested in environmental programs on television. The Participation in environmental conservation is at an average level. However, the realization of environmental conservation is at a high level.
2. Information – acceptance behavior through the television has a positive relationship with environmental information – acceptance.
3. Information – acceptance behavior through the television is different. On the other hand, the realization is not different.
4. The participation behavior in environmental conservation is different. And the realization of environment is different.
5. The behavior of environmental information – acceptance and the participation in environmental conservation are related to environmental realization.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในวันที่ 5 มิถุนายนของทุกปี เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของโลกที่ทุกคนทราบ คือ “วันสิ่งแวดล้อมโลก” ที่มีวันนี้ขึ้นมา เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อม และภัยจากมลพิษต่าง ๆ ก็มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ประกอบกับความมั่งคั่งของมนุษย์ที่มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน จึงช่วยกันทำลายสิ่งแวดล้อมให้หมดไป ซึ่งถ้ามนุษย์ทุกคนยังขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบแล้ว ต่อไปทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมก็จะหมดหายไปในที่สุด ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้ “ประการที่ 3 คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ”

การที่รัฐบาลกำหนดแนวนโยบายดังกล่าวก็เพราะรัฐบาลมีความตระหนักถึงความสำคัญ ของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจึงต้องการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเกิดความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถช่วยกันรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ให้กลับคืนสู่ธรรมชาติได้ โดยอาศัยสื่อมวลชนทุกประเภท แต่สื่อที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมากในปัจจุบันคือ สื่อโทรทัศน์

เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารได้อย่างทั่วถึง ทุกสถานที่ ทุกเพศ ทุกวัย และเป็นสื่อที่สามารถสร้างอารมณ์ ความรู้สึก ได้มากที่สุด รวมทั้งผู้รับสารต่างยอมรับและนิยมแสดงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่อประเภทอื่น ทั้งนี้เพราะสื่อโทรทัศน์มีคุณสมบัติที่โดดเด่นกว่าสื่ออื่น ๆ

1. โทรทัศน์มีคุณลักษณะเท่ากับรวมเอาสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภทเข้าด้วยกันคือ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์ ดังนั้นทุกครั้งที่มีการออกอากาศจึงได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น

2. เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง ตลอดจนการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจ และยังช่วยให้การจดจำข่าวสารเป็นไปได้ง่ายขึ้น

3. เวลาชมโทรทัศน์ ผู้ชมมักสนใจอย่างจริงจังเมื่อเทียบกับการฟังวิทยุ สามารถครึ่งผู้ชมไว้ได้

4. ไม่ต้องเป็นผู้มีความรู้ก็สามารถรับชมรายการทางโทรทัศน์ได้ต่างจากสื่ออื่น ๆ ที่ผู้รับสารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ จึงจะสร้างความเข้าใจได้ง่าย

5. เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนผู้ชมได้ ถ้าใช้ง่ายเฉลี่ยต่อหัวมีราคาถูกกว่าสื่อประเภทอื่น

ฉะนั้น สื่อโทรทัศน์จึงนับว่าเป็นสื่อที่มีศักยภาพอย่างยิ่งต่อกระบวนการสื่อสาร สร้างความสนใจให้กับประชาชนทุกระดับ ประกอบกับในปีที่ผ่านมาผู้จัดรายการโทรทัศน์ทุกสถานีเกิดความตื่นตัวในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกันมาก มักมีการสอดแทรกรายการสิ่งแวดล้อมทุกสถานี ซึ่งแต่ละรายการจะมีการสอดแทรกให้ผู้ชมเกิดการมีส่วนร่วมและความตระหนักรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมและจะจัดรายการลักษณะ รายการประจำ สปอต รายการพิเศษ เช่น รายการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยกันรักษาป่า เป็นต้น ซึ่งสื่อโทรทัศน์จะมีส่วนในการกระตุ้น เชิญชวน ปลุกฝังจิตสำนึกให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยิ่ง

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่สนใจก็จะให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะเห็นว่า ปัจจุบันสภาพสิ่งแวดล้อมนับวันจะเสื่อมโทรมลง และทวีความรุนแรงมากขึ้น หากปล่อยให้เป็นไปเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยสื่อบุคคลผู้ซึ่งจะเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารให้เกิดการรับรู้ต่อ ๆ กันไปว่า ถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนต้องมีส่วนร่วมช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ต่อไป และสืบทอดไป ซึ่งได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร เป็นต้น ก็จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้เกิดการรับรู้ รับรู้ ว่าให้ทุกคนมีความตระหนักรู้ และเข้าใจ ร่วมกันว่า การพัฒนาที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเดียว และใช้ทรัพยากรโดยไม่มีขอบเขตจำกัด จะก่อให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างสังคมมนุษย์และธรรมชาติอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ดังนั้นพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร จึงเป็นได้ทั้งเชิงปฏิบัติและเชิงรับรู้ให้เกิดแรงกระตุ้นต่อการสื่อสารในเชิงรุก ด้วยเหตุนี้กลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.4 - ม.6) ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังเจริญเติบโตเข้าสู่สภาวะการเป็นผู้นำทางสติปัญญา มีความมุ่งมั่น เป็นวัยที่กำลังเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา เป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง แสวงหาความรู้ อยากรู้อยากเห็น ต้องการแนวทางชีวิตของตน จึงนับได้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทความสำคัญในการช่วยเหลือสังคมได้

ปัญหานำวิจัย

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์อย่างไร
2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมทางสื่อโทรทัศน์หรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมหรือไม่ อย่างไร
4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมมีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ กับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมทางสื่อโทรทัศน์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม กับความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

- 1.พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอม
- 2.นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอมแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอมแตกต่างกัน
- 4.พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

(เหตุผลที่เลือกนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์มาก จึงเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างที่จะช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยกระตุ้นให้คนในครอบครัวและสังคมช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม)

3. ศึกษาเฉพาะรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเดือนธันวาคม 2541 ถึงเดือนมกราคม 2542

นิยามศัพท์

พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์ หมายถึงความถี่และระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม หมายถึงความถี่ในการเปิดรับชมรายการสิ่งแวดล้อมทางสถานีโทรทัศน์ในรายการประจำทางช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 และ ช่อง 11 รวม 23 รายการ ดังนี้ ทูงแสงตะวัน โลกสีรุ้ง เรื่องสั้นเพื่อโลกสวย ป่าและธรรมชาติ ทะเลสีคราม ที่นี้เมืองไทย ฟันฟูประมงไทย สิ่งแวดล้อมของเรา คิดก่อนทิ้ง รักบ้าน-รักอนามัย โลกสีเขียว เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม คิดเพื่อโลก บันทึกสิ่งแวดล้อม คีนรักษ์...สู่ป่า ป่าสวยน้ำใส น้ำเพื่อชีวิต หนึ่งหยดเพื่อคุณภาพชีวิต ได้เวลาอนุรักษ์พลังงาน ต้นไม้ใบหญ้า พิทักษ์-สิ่งแวดล้อม รักย์แล ป่า ฟ้าสตุล และครอบครัวรักษ์สิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึงการให้ความร่วมมือในการดูแล รักษาฟื้นฟูและทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ คือ

1. กิจกรรมในโรงเรียน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นการฝึกนิสัยตนเองให้เกิดความรักในสิ่งแวดล้อม ช่วยประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้เพื่อน ๆ น้อง ๆ และพี่ ๆ รักสิ่งแวดล้อม โดยการเขียนข้อความ คำขวัญต่าง ๆ ในสื่อป้ายเพื่อชักชวนให้รักษาสิ่งแวดล้อม

2. กิจกรรมในบ้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ให้น่าอยู่อาศัย และชักชวนสมาชิกภายในครอบครัวทุกคนให้รู้จักสิ่งแวดล้อม เพื่อความสวยงาม และร่มรื่น

3. กิจกรรมนอกบ้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้เพื่อนบ้าน คนรู้จักกันให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักรู้เรื่อง สิ่งแวดล้อม การให้ความรู้แก่ประชาชนถึงผลดีผลเสียการทำลายสิ่งแวดล้อม และปลูกจิตสำนึกให้เพื่อนบ้าน และคนรู้จักกันมีความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม เพราะการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีจะส่งผลให้คน มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี

ความตระหนักรู้ หมายถึงลักษณะอาการที่แสดงถึงการรับรู้ คิดได้ ความรู้ที่สำคัญของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึงผู้กำลังศึกษาในสถาบันการศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา ระดับ ม.4 - ม.6 ทั้งชายและหญิง เขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 46 เขตการศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2541)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยในการวางแผนการสื่อสาร ในการถ่ายทอดเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลสิ่งแวดล้อมให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึก ความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนของชาติให้มีคุณธรรมต่อไป

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน กับความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อสังคม อันจะเป็นแนวทางในการปลูกฝังค่านิยมให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

3.เป็นการเสนอแนะแนวความคิดในการเผยแพร่สื่อโทรทัศน์ และกิจกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร” ได้อาศัยทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน

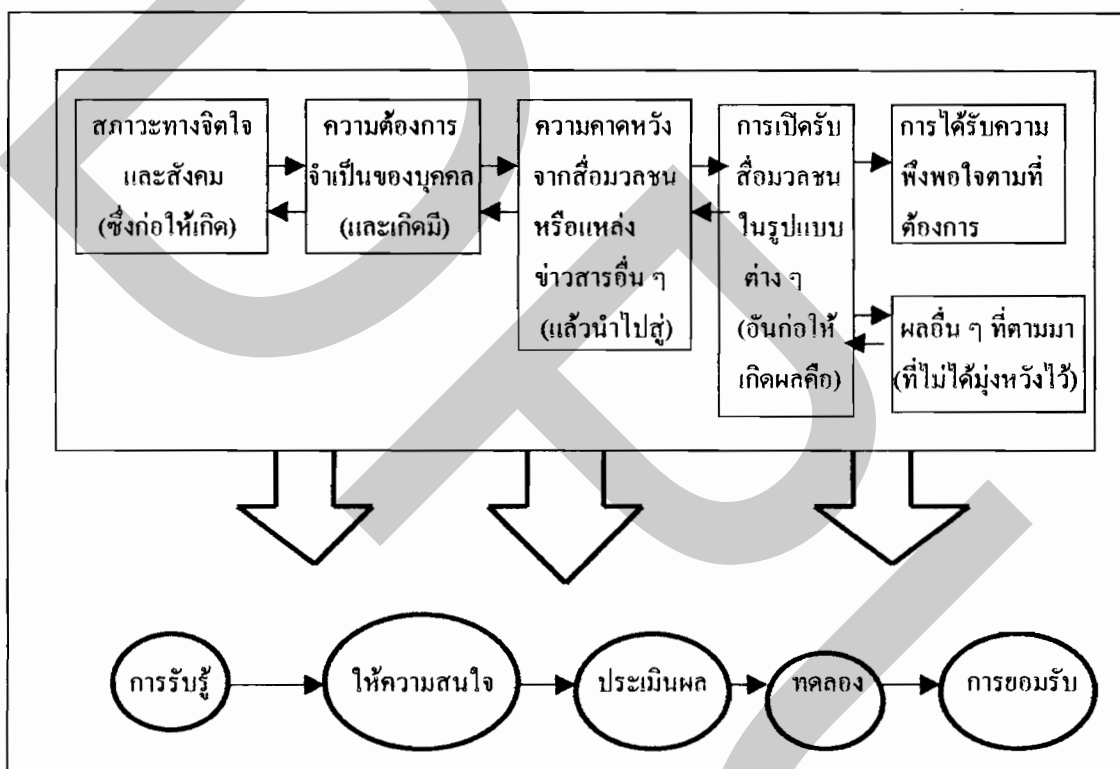
1.1 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับผู้รับสาร

1.1.1 การใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชน (Uses and the gratifications approach) การศึกษาในเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนเป็นการเน้นความสำคัญของกลุ่มผู้รับสาร ในฐานะผู้กระทำการสื่อสาร กล่าวคือ ตัวผู้รับสารเป็นผู้เลือกการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ และเลือกรับเนื้อหาข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

คาทซ์ (Katz) ได้ให้คำอธิบายในเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของบุคคลผู้รับสารดังนี้ “แนวทางการศึกษา การใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจคือการศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับ (1) สภาพทางสังคมและจิตใจซึ่งก่อให้เกิด (2) ความต้องการจำเป็นของบุคคลและเกิดมี (3) ความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าวสารอื่น ๆ แล้วนำไปสู่ (4) การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ อันก่อให้เกิดผลคือ (5) การได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการ และ (6) ผลอื่น ๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจจะไม่ใช่ผลที่ตั้งเจตนาไว้ก็ได้” (Katz, 1974:20)

ดังนั้น เขาชวน จึงได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ โดยการรับเอาความพึงพอใจจากสื่อโทรทัศน์มาสู่กระบวนการยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ นำมาปฏิบัติโดยอาศัยรากฐานสถานะทางจิตใจ ความต้องการ และความจำเป็นของบุคคล ความคาดหวังจากแหล่งข่าวสาร พฤติกรรมการเปิดรับสาร ดังภาพจำลองดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการใช้ประโยชน์ และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชน (ประเภทโทรทัศน์มาสู่กระบวนการยอมรับความคิดเห็นใหม่มาปฏิบัติ)

ที่มา : พีระ จิร โสภณ. หลักและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530. หน้า 635

จากภาพที่ 1 เป็นการแสดงผลสัมฤทธิ์ของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ที่มีองค์ประกอบของการใช้ประโยชน์การรับความพึงพอใจจากสื่อมวลชน มาสู่กระบวนการยอมรับเอาความคิดเห็นใหม่มาปฏิบัติตาม หมายถึง การรวมเอาหน้าที่และอิทธิพลของสื่อมวลชนที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับสาร โดยการนำสาระข่าวสารที่เป็นประโยชน์มาสู่การรับรู้ เกิดความสนใจ การประเมินผล การทดลอง และการยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ มาปฏิบัติต่อไป

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในจึงเป็นกลุ่ม เป้าหมายหนึ่งที่มีบทบาทอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศ จึงควรได้รับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การรับรู้จนมีความเข้าใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปลูกฝังให้รู้จักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.1.2 การเลือกสรรและการแสวงหาข่าวสาร(Selective Process And Information Seeking)

การเลือกสรร (Selective Process)

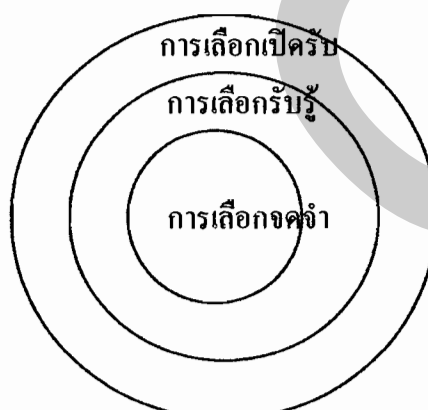
ชาร์ส เค. อัทกิน (Charles K. Atkin) กล่าวว่า “บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยังมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย” (Atkin, Charles K., 1973:208)

โจเซฟ ที. แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกรับสารของมนุษย์ว่า “บุคคลมีกระบวนการเลือกรับสารของตนเอง (Selectivity Process) คือบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อ (Selective Exposure) ที่ตรงกับความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อนแล้วและเลือกรับรู้ (Selective Perception) เฉพาะสารที่มีความหมายสอดคล้องกับความคิดเห็น รวมทั้งเลือกที่จะเก็บรักษา (Selective Retention) ที่สอดคล้องกับความคิดมากกว่าสิ่งที่ไม่เห็นด้วย (Joseph T. Klapper., 1967:49)

โรเจอร์สและสเวนนิ่ง (Rogers and Svenning) ขยายแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนให้กว้างขวางออกไปอีกโดยให้คำนิยามว่า “สื่อมวลชนนั้นคลุมถึงสื่อ 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ นิตยสาร และโทรทัศน์” (Rogers, Everette M., 1969:3)

กระบวนการเลือกสรรข่าวสาร เปรียบเสมือนเครื่องกรอง (filters) ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์เราซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการเลือกสรร 3 ขั้นตอน

ที่มา : พีระ จิตร โสภณ. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่ง หรือเลือกชมโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่ง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับนี้ ได้มีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง และ พบว่า การเลือกเปิดรับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ทักษะคิดเดิมของผู้รับสาร ตามทฤษฎีความไม่ลงรอยของความรู้ความเข้าใจ (theory of cognitive dissonance) ที่เสนอโดย เฟสติงเจอร์ (Festinger) นั้นกล่าวว่า “บุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุน ทักษะคิดเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตนเอง ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารใหม่ที่ ไม่ลงรอยหรือสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทักษะคิดที่มีอยู่เดิมแล้ว จะเกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า “cognitive dissonance” ดังนั้น การที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ ก็ต้องแสวงหาข่าวสาร หรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน เฟสติงเจอร์ ยังชี้ให้เห็นว่า เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความได้เปรียบเสียเปรียบก้ำกึ่งกัน บุคคลย่อมมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้น ๆ (reinforcement information) มากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดกับสิ่งที่ทำลงไป”

นอกจากทักษะคิดดั้งเดิมที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังมีปัจจัยทางด้าน สังคม จิตใจ และลักษณะส่วนบุคคลอีกมากมายหลายประการ ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อ อุดมการณ์ ลัทธินิยม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ประสพการณ์ ฯลฯ

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมา เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ก็ใช้ว่า ข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้เป็นไปตามเจตนาารมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมดผู้รับสารแต่ละคนอาจจะ ตีความหมายข่าวสาร ขึ้นเดียวกันที่ส่งผ่านสื่อมวลชนไม่ตรงกัน ความหมายของข่าวสารที่ส่งไป จึงมิได้อยู่ที่ตัวอักษร รูปภาพ หรือคำพูดเท่านั้น แต่อยู่ที่ผู้รับสารที่จะเลือกรับรู้ หรือเลือกตีความหมายความเข้าใจ ของตัวเอง หรือตามทักษะคิด ตามประสพการณ์ ตามความเชื่อ ตามความต้องการ ตามความคาดหวัง ตามแรงจูงใจ ตามสภาวะร่างกาย หรือตามสภาวะอารมณ์ขณะนั้น เป็นต้น

3. กระบวนการเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วน ที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคิด ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า

การแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking)

ชาร์ส เค อัทคิน (Charles K. Atkin) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนนั้น ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (reward value) กับการลงทุนลงแรง (expenditures) และพันธะผูกพัน (liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุนลงแรงหรือการต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้หรือทำความเข้าใจแล้ว บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น (information seeking) แต่ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลก็อาจจะเมินเฉยต่อข่าวสารนั้น (information ignoring) ในกรณีที่บุคคลเห็นว่า การรับข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดพันธะผูกพัน เช่น ทำให้เกิดความไม่พอใจไม่สบายใจ หรือความไม่แน่ใจมากขึ้น ก็อาจจะใช้วิธีหลีกเลี่ยงข่าวสารนั้น (information avoidance) ในบางครั้ง ถ้าหากว่าความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงหรือไม่รับข่าวสารต้องลงทุนลงแรงมากกว่า การรับข่าวสารนั้นบุคคลอาจจะต้องยอมรับข่าวสารนั้นทั้ง ๆ ที่ไม่เต็มใจ (information yielding)

ชาร์ส เค อัทคิน (Charles K. Atkin) ชี้ให้เห็นว่า การแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการการสื่อสารมวลชนของปัจเจกบุคคลนั้น คือ ต้องการได้รับข่าวสาร (information) และความบันเทิง (entertainment)

ความต้องการข่าวสารนั้น เกิดจากความไม่รู้หรือไม่แน่ใจของปัจเจกบุคคลที่มาจาก

1. การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างระดับความรู้ของปัจเจกบุคคลขณะนั้น กับระดับความต้องการที่อยากจะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (extrinsic uncertainty) ยิ่งเป็นเรื่องที่สำคัญก็ยิ่งอยากมีความรู้ความแน่ใจสูง

2. การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างความรู้ที่มีอยู่ของปัจเจกบุคคลขณะนั้น กับความรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งกำหนดโดยระดับความสนใจส่วนบุคคลของบุคคลนั้นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (intrinsic uncertainty)

สำหรับความต้องการได้รับความบันเทิงของปัจเจกบุคคลนั้น มาจากการกระตุ้นอารมณ์แห่งความรื่นเริงบันเทิงใจ ที่เกิดจากการมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกัน ระหว่างสถานะที่เป็นอยู่ของปัจเจกบุคคลขณะนั้น กับระดับความสนุกสนานที่คาดหวังไว้ (intrinsic desire)

ข่าวสารที่จะลดความไม่รู้ หรือความไม่แน่ใจที่เกี่ยวข้องกับความสนใจภายในส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (intrinsic uncertainty) และที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงสนุกสนานส่วนตัว (intrinsic desire) นั้น อัทคิน เรียกว่า “ข่าวสารที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงบริ โภค” (immediate consummatory gratifications) ส่วนข่าวสารที่ลดความไม่รู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (extrinsic uncertainty) นั้น อัทคิน ให้ชื่อว่า “ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจช่วยเพิ่มพูนความรู้ความคิด และแก้ปัญหาต่าง ๆ” (instrumental utilities) ในชีวิตประจำวัน ข่าวสารบางอย่างอาจให้ประโยชน์ทั้งการนำไปใช้และให้ความบันเทิงขณะเดียวกัน

สรุปได้ว่า การแสวงหาข่าวสารหรือการเลือกรับข่าวสารของนักเรียนนั้น นอกจากเพื่อสนับสนุนทัศนคติหรือความคิดและความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังเป็นการแสวงหาข่าวสารเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น ๆ เช่น เพื่อให้มีความรู้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งเพื่อสนองความสนใจส่วนบุคคลและเพื่อความบันเทิงเรีงใจด้วย นอกจากนี้ การที่นักเรียนคนใดจะตัดสินใจแสวงหาข่าวสาร เฉยเมยต่อข่าวสารหรือหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการประเมินเปรียบเทียบถึงความพยายามที่ใช้ และผลตอบแทนในการที่จะรับรู้ข่าวสารใด ๆ ด้วย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีความสนใจในเรื่องข่าวสารถึงแควดล้อมมาก

2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์

โทรทัศน์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารกับมวลชนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาทัศนคติของสาธารณชน เพราะความทันสมัยฉับไวในการนำเสนอข่าวสารด้วยภาพ สี เสียง และเสียง ซึ่งคุณลักษณะเด่นเหล่านี้ ทำให้โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถจูงใจและดึงดูดความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและกลุ่มเยาวชนที่โทรทัศน์เข้าไปมีส่วนร่วมในการโน้มน้าวจิตใจ สร้างกระแสแห่งความศรัทธา เชื่อถือ การเลียนแบบได้อย่างมีคุณภาพยิ่ง และส่งผลไปสู่การเสาะแสวงหาข่าวสารเพื่อต้องการตอบสนองแห่งตน เช่น การแสวงหาข่าวสารเพื่อความบันเทิง ความเหงา เพื่อการได้รับความรู้ ฯลฯ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้สื่อโทรทัศน์ จึงได้ขยายตัวแห่งความก้าวหน้าในการแข่งขันนำเสนอรายการ ทั้งในระบบที่มีอยู่ เช่น ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 และ Cable TV. เพิ่มเดิมเข้ามาอีก เช่น UBC., ดาวเทียม เป็นต้น

ดังนั้น โทรทัศน์จึงมีบทบาทและสถานภาพของสังคมในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสารมวลชนในสังคมมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ คือ

1. การสังเกตและติดตามเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสังคม คือ ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมและกระจายข่าวสารต่าง ๆ ที่ควรแก่การสนใจไปสู่สมาชิกในสังคม
2. การชี้แจงให้เห็นถึงสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น คือ หน้าที่ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างรอบคอบ เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบและเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง
3. การถ่ายทอดมรดกทางสังคม คือ ทำหน้าที่สืบทอดความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคม จากสมาชิกของสังคมในช่วงยุคสมัยหนึ่งไปสู่สมาชิกในช่วงยุคสมัยต่อ ๆ ไป เพื่อเป็นการอบรมให้สมาชิกได้เรียนรู้บทบาทของสถานภาพของตนเอง

4. การให้ความบันเทิง คือ มุ่งทำหน้าที่ในด้านการสร้างสรรค์ ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อเป็นการพักผ่อนและลดความตึงเครียด (ขวัญเรือน ไชยอุดม, 2520 : 25-26)

จะเห็นว่า โทรทัศน์มีบทบาทและสถานภาพของสังคมค่อนข้างชัดเจน เพราะฉะนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับความสำคัญของโทรทัศน์ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนมีดังนี้ คือ

4.1 การให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน

4.2 การให้การศึกษา

4.3 การแสดงความคิดเห็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528 : 14)

และในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของโทรทัศน์โดยเฉพาะ มีดังนี้ คือ

1) โทรทัศน์จะต้องสื่อสารอย่างรวดเร็วและให้เกิดความเข้าใจ โดยเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในโลก

2) โทรทัศน์จะต้องเสนอบทความที่ช่วยเหลือ โดยเฉพาะหลาย ๆ ด้าน ในการให้การศึกษา เราจำเป็นต้องใช้โทรทัศน์ในการช่วยเพิ่มเติมช่องว่างในด้านต่าง ๆ ให้เต็มบริบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันนี้มีการใช้โทรทัศน์ในการเรียนในห้องเรียน

3) โทรทัศน์จะต้องมีส่วนร่วมในการฝึกหัด และเป็นการยกตัวอย่างของความกล้าหาญ และความเป็นผู้นำ ความสำคัญของการโต้เถียงกันในสังคมประชาธิปไตย จะต้องได้รับการตรึงครองเป็นอย่างดี ซึ่งเราอาจจะได้รับผลคล้ายคามหรือถกเถียง อภิปรายกันต่อไป

4) โทรทัศน์เป็นเพียงเครื่องมือช่วยกระจายความสามารถของมนุษย์ และมีขอบเขตจำกัด โทรทัศน์จะเป็นเครื่องมือที่วิเศษและมีหลักมากเพียงใดก็ตาม รายการที่ออกอากาศก็จะเป็นเพียงผลสะท้อนชีวิตเราปัจจุบันและแสดงถึงรสนิยมของผู้จัดการและผู้ฟัง ฉะนั้น โทรทัศน์จะเป็นส่วนร่วมนิสัยและความสามารถของผู้ส่งและผู้รับฟังด้วย (Siepman, 1952 : 60-69)

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ใกล้ชิดกับคนในสังคมเมืองเป็นอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า โทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนและครอบครัวในเมือง โดยเฉพาะอิทธิพลที่มีต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. โทรทัศน์สามารถกระตุ้นหรือส่งเสริมให้นักเรียนกระทำอย่างหนึ่งได้ เมื่อนักเรียนมีความโน้มเอียงที่จะทำเช่นนั้นอยู่แล้ว

2. โทรทัศน์สามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ หากเด็กไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อน

3. โทรทัศน์ทำให้จิตใจนักเรียนตายด้าน ขาดความเห็นอกเห็นใจ

อย่างไรก็ตาม โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนซึ่งมีคนดูจำนวนมาก และมีอิทธิพลต่อความรู้สึกคิดและพฤติกรรมของนักเรียนอยู่มาก จึงควรจะต้องมีการควบคุมโดยผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น รัฐบาล ทางบ้าน และ โรงเรียน เพื่อขจัดอันตรายที่เกิดจากโทรทัศน์ ซึ่ง มาตรการควรที่จะกระทำ ได้มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. แนะนำและควบคุมให้นักเรียนดูเฉพาะรายการที่เหมาะสมกับวัย และระดับจิตใจของนักเรียน
2. สถานีและผู้จัดรายการโทรทัศน์ จะต้องคำนึงถึงประเภทของรายการและช่วงเวลาที่เหมาะสมของรายการ รวมทั้งจัดรายการที่เป็นประโยชน์ให้มากขึ้น โดยเฉพาะกับนักเรียน
3. นำเอามาตรการเรื่องรสนิยมและคุณภาพของรายการมาบังคับสถานี เพื่อให้ผู้จัดรายการปฏิบัติตาม

แต่ทั้งหมดนี้ต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายจนในที่สุดโทรทัศน์ก็จะเป็นผู้สร้างสรรค์นักเรียนอย่างแท้จริง (ปรมะ สตะเวทิน, 2528 : 50-53)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย “สื่อโทรทัศน์”

ข้อดี	ข้อเสีย
1. มีลักษณะสื่อหลายประเภทรวมกัน คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ มารวมเป็นคุณสมบัติเด่นของ “สื่อโทรทัศน์” ที่สร้างความสนใจเข้าใจได้ดีต่อผู้รับสาร	1. ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ เพราะเป็นรายการสดที่ผ่านการออกอากาศ ถ้าพลาดชมก็ไม่สามารถย้อนกลับได้
2. สามารถเสนอข่าวสารได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ สร้างความเข้าใจง่ายและเกิดความประทับใจ ขณะเปิดรับสาร เช่น เสียง ภาพ สี แสง ฯลฯ	2. เครื่องรับแต่ละเครื่องมีราคาแพง
3. มีความน่าเชื่อถือ เพราะสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์สดได้	3. มีช่วงระยะเวลาออกอากาศอย่างจำกัด
4. ให้รายละเอียดได้อย่างชัดเจน	4. เวลารับต้องใช้ความตั้งใจเปิดรับชมอย่างจริงจัง
5. สามารถเข้ากลุ่มเป้าหมายได้ทุกกลุ่ม	

ที่มา : วิรัช ฤทธิรัตนกุล. การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. หน้า 184.

อิทธิพลสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน

เยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพราะเยาวชน เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยเจริญงอกงามทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ดังนั้นเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ รับรู้ ทักษะคิด และความตระหนักรู้ในการรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ดังที่ วิรัช ฤทธิรัตนกุล (2535 : 185-186) ได้กล่าวถึงอิทธิพลสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนไว้ 5 ด้าน คือ

1. อิทธิพลทางด้านทัศนคติและค่านิยม
2. อิทธิพลทางด้านอารมณ์
3. อิทธิพลทางด้านศีลธรรม
4. อิทธิพลทางด้านสติปัญญา ความรู้
5. อิทธิพลทางด้านพฤติกรรม

ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลกระทบกับเด็กและเยาวชนใน 4 ด้านคือ

1. ผลกระทบทางกายภาพ (Physical Effect) ประกอบด้วย

1.1 ผลต่อสายตา อันเกิดจากการดูโทรทัศน์นานหรือมากเกินไป หรือที่ใกล้ โทรทัศน์มาก ทำให้กล้ามเนื้อตาต้องทำงานหนักเกิดผลอันตรายต่อสายตาได้ เพราะถูกแสงสว่างจากไฟเรียงแสงในจอภาพโทรทัศน์สู่สายตาผู้ชม และโดยทั่วไปเด็กหรือเยาวชนมักนิยมนั่งดูโทรทัศน์นานเกินไป ดูใกล้จอเกินไป ดูในที่มืดหรือแสงสว่างไม่เพียงพอ ล้วนมีผลต่อสายตา

1.2 ผลต่อสมอง พบว่าการดูโทรทัศน์ ทำให้สมองส่วนที่ควบคุมการทำงานของสายตาต้องทำงานหนัก เนื่องจากบนจอโทรทัศน์มี “คลื่นอัลฟา” ที่มีความไวต่อระบบสมองที่จะไปได้ จึงทำให้สมองต้องสั่งสะเทือนเกิดอาการปวดศีรษะ มึนงงต่อระบบสมองและประสาทที่มีผลต่อการรับรู้ (อุบลรัตน์ ศรีสว่าง , 2525: 85)

1.3 ผลต่อร่างกาย หมอเด็กที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ทำการทดลองโดยให้เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ นั่งดูโทรทัศน์วันละหนึ่งชั่วโมง พบว่า เด็กเหล่านั้นมีอาการอ่อนเพลียกว่าเด็กที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโทรทัศน์ ทำให้คนดูเพื่อยได้ (เชมพร วิรุณราพันธ์, 2529:21) นอกจากนี้ การดูโทรทัศน์มากเกินไปทำให้เด็กเงื่องหงอยเฉื่อยและอย่างเห็นได้ชัด เพราะร่างกายไม่ได้เคลื่อนไหวออกกำลังกายนานนับชั่วโมง ๆ และเวลาที่จะไปวิ่งเล่นออกกำลังกายน้อยลง ซึ่งจะมีผลต่อความแข็งแรงของร่างกาย (สุเพ็ญ ต่ายองรัตน์, 2529:92)

2. ผลกระทบทางอารมณ์ ประกอบด้วย

2.1 การแสดงออก นักจิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยคาลิฟอร์เนียได้ทำการศึกษาการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กจำนวนหนึ่งในขณะดูโทรทัศน์ พบว่าการแสดงออกทางสีหน้าของเด็กขณะดูโทรทัศน์ จะบอกให้ทราบถึงอารมณ์ได้อย่างชัดเจน เช่น การหัวเราะ ยิ้มแย้ม ความตึงเครียด ความท้อแท้ โหดร้าย ความกลัว ฯลฯ เป็นต้น

2.2 ความคับข้องใจ เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดจากความยึดอัด คับแค้น เพราะไม่ได้ทำอย่างที่ต้องการในสิ่งที่มุ่งหมาย ซึ่งรายการโทรทัศน์ เป็นการเสนอข่าวสารข้อมูลที่มนุษย์ถือว่า เป็นอาหารที่โอชะทางสมองอารมณ์ และความรู้สึกแห่งความต้องการความสุข แต่ถ้าเมื่อใดอาหารนั้น ไม่ได้รับประทาน หรือถูกห้ามหรือไม่สมหวัง ก็จะเกิดความไม่พอใจ ความคับข้องใจเกิดขึ้น

2.3 ความไม่คงที่ทางอารมณ์ ขณะที่เด็กดูโทรทัศน์อารมณ์จะถูกชักจูงไปตามเรื่องราว ในรายการโทรทัศน์นั้น เช่น ตื่นเต้น ตีใจ เสียใจ ฯลฯ ดังนั้น เด็ก ๆ จึงไม่มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์จริงในชีวิต ไม่ได้ฝึกการตัดสินใจ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการควบคุมอารมณ์ เพราะทุกอย่างได้ถูกจัดใส่ไว้ในรายการโทรทัศน์ มีผู้วิเคราะห์พบว่า การดูโทรทัศน์ซึ่งมักจะถือกันว่าเป็นการพักผ่อนแต่กลับทำให้เด็กเป็นคนตื่นตื้นง่าย มีอาการพะวักพะวน เด็ก 1 ใน 3 คน จะนอนฝันถึงรายการโทรทัศน์ที่เขาดูก่อนหลับ

3. ผลกระทบทางสติปัญญา (Cognitive Effect) การดูโทรทัศน์ของเด็ก-เยาวชน มีผลกระทบต่อสติปัญญา ทั้งด้านการรับรู้ การรับรู้ต่อการเรียนการสอนทั้งระบบในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เพราะผู้ชมในวันนี้มักไขว่คว้าความบันเทิง เพื่อการผ่อนคลาย หรือสาระที่เป็นประโยชน์ที่คนต้องการจนลืมการทบทวนต่อตำรา หนังสือ การบ้าน รายงานต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมาย จึงทำให้ผลการเรียนเกิดการถดถอยลงสติปัญญาก็อ่อนแอรับรู้เรื่องที่มีใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

4. ผลกระทบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Effect) ประกอบด้วย

4.1 ด้านครอบครัว สถาบันมนุษย์สถาบันแรกคือครอบครัวที่สร้างความสัมพันธ์ภายในการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยสมาชิกในครอบครัวต่างมีหน้าที่ ภูมิภาวะแตกต่างกันไป แต่หน้าที่หลักของผู้นำครอบครัว คือ การอบรม เลี้ยงดู แนะนำสั่งสอนในสิ่งที่ดีงาม ให้รู้จักเหตุการณ์ในสังคมและโทรทัศน์เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลายความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของครอบครัว กล่าวคือ เมื่อเวลาว่างสมาชิกภายในครอบครัวมักมีการสร้างสรรค์พูดคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันในขณะที่ดูโทรทัศน์ แต่ในขณะที่เดียวกันขณะดูโทรทัศน์ ผู้นำครอบครัวมักจะไล่สมาชิกที่อยู่ในวัยเด็ก-เยาวชนให้อ่านหนังสือ ห้ามดูโทรทัศน์ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเด็กวัยตั้งแต่ 15-18 ปี มักไม่มีความเข้าใจ ก่อให้เกิดปัญหาสร้างรอยร้าว ความไม่พอใจเกิดขึ้นในครอบครัว (สุรพล สุคธา, 2829:29)

4.2 ด้านสังคม เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่กำลังพัฒนาการเรียนรู้ประสบการณ์ทุกอย่าง ฉะนั้น จึงถือว่าเด็ก-เยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ทรงคุณค่ายิ่งต่อสังคม กล่าวหาว่า โทรทัศน์เป็นทั้งผู้แย่งเยาวชนจากสังคม และเป็นผู้ให้เยาวชนต่อสังคม โดยเยาวชนจะมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมได้ดั่งนั้น สื่อโทรทัศน์จะต้องสร้างความคิดสร้างสรรค์ทางการเป็นผู้นำทางความคิด ทางการปฏิบัติ ทางความเชื่อ ความศรัทธาต่อสังคม เช่น รายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น (สุรพล สุตรา, 2529:22)

4.3 ด้านทัศนคติ เป็นการสร้างการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชน ให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในสังคม และก่อให้เกิดทัศนคติทางสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป เช่น รายการ 1080, รายการตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ รายการโลกกลับสี รายการปัญหา สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เป็นต้น โทรทัศน์สามารถสร้างทัศนคติให้เกิดขึ้นแก่เด็กเยาวชนได้ หากเด็ก เยาวชนไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน แต่ทัศนคติที่เด็กจะได้รับจากโทรทัศน์นั้น จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเด็กเยาวชนได้ดูรายการ โทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ เท่านั้น อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ในลักษณะอิทธิพลสะสม มิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น แต่อิทธิพลโทรทัศน์กลับจะปลูกฝังจิตสำนึกนั้นตลอดไปถ้าผู้ผลิตรายการรู้จักผลิตรายการที่เหมาะสมกับเด็กเยาวชนก็นำไปเป็นตัวอย่างที่ดี (ประมะ สตะเวทิน, 2528:32)

สรุปได้ว่า สื่อโทรทัศน์มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมาก นักเรียนจะเปิดรับชมรายการด้านสิ่งแวดล้อมมากจากทุกสถานี ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการรับรู้ เรียนรู้ และเข้าใจถึงปัญหาและสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนต้องการให้มีรายการด้านสิ่งแวดล้อมให้มากกว่านี้ และควรเสนอรายการในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราทั้งที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่เองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และนักวิชาการได้จำแนกสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (กรมวิชาการ, 2539:2)

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมตัวมนุษย์อยู่ รวมทั้งเป็นสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน ไม้ ภูเขา แม่น้ำ สัตว์ป่า ฯลฯ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งโดยตั้งใจ และไม่ตั้งใจ อาจเป็นสิ่งที่มีมองเห็นหรือมองไม่เห็นมีอยู่ 2 ประเภท คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ใช้ความรู้ความสามารถสร้างขึ้นมา เช่น อาคารบ้านเรือน รถยนต์ ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากความ รับผิดชอบ จากความรู้ต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติแล้ว สิ่งที่สร้างขึ้นจะไปรบกวนสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในที่ของมันได้

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นสิ่งแวดล้อมทางนามธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาอย่างไม่มีความ ไม่มีรูปร่าง เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา กฎระเบียบต่าง ๆ

ส่วนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ไม่เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งการหาทางกำจัดและป้องกันมลภาวะหรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษไม่ให้เกิดขึ้นต่อสังคมมนุษย์

นิวัติ เรืองพานิช ได้ให้แนวคิดในการจะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลนั้นมีแนวคิดการอนุรักษ์ 10 ประการดังนี้ (นิวัติ เรืองพานิช, 2528:5)

1. ในการที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่จะให้ต่อมนุษย์ทุกแห่งทุกมุม กล่าวคือ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อม และจะให้ประโยชน์และโทษต่อมนุษย์ซึ่งอยู่ในแต่ละสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อย่างน้อยต้องคำนึงถึงการสูญเสียเปล่า อันอาจจะเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

2. รักษาทรัพยากรที่จำเป็นและหายากด้วยความระมัดระวัง พร้อมทั้งประโยชน์และการทำให้อยู่ในสภาพที่เพิ่มพูนทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งที่จะต้องตระหนักว่าการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปจะไม่เป็นการปลอดภัยต่อสภาวะแวดล้อม

3. ต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้นั้น โดยอาศัยอัตราการผลิต(เพิ่มพูน) เท่ากับอัตราการใช้หรืออัตราเกิดเท่ากับอัตราตาย

4. ประชากรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประมาณอัตราการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของพลเมืองตลอดเวลา โดยพิจารณาความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

5. หาทางปรับปรุงวิธีการใหม่ ๆ ในการที่จะผลิตและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพยายามค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้อย่างเพียงพอ

6. การให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อเข้าใจถึงความสำคัญ ในการรักษาความสมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งจะต้องทำให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี การให้การศึกษาอาจเป็นทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น วัย และคุณวุฒิเพื่อให้ประชาชนเข้าใจในหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้จะต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามกาละเทศะ

8. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงทรัพยากรอย่างอื่นในเวลาเดียวกันด้วยไม่ควรแยกพิจารณาเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้นเพราะทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

9. ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดนั้น จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือวัฒนธรรมหรือภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติ เพราะว่าวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ ได้พัฒนาตัวเองมาพร้อมกับการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้น ๆ กล่าวโดยทั่ว ๆ ไป การอนุรักษ์ถือได้ว่าเป็นทางแห่งการดำเนินชีวิตเพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก

10. ไม่มีโอกาสใดที่การอนุรักษ์จะสำเร็จนอกเสียจากผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรนั้น ๆ และใช้อย่างชาญฉลาด ให้เกิดผลดีในทุก ๆ ด้านต่อสังคมมนุษย์และการใช้ทรัพยากรให้อำนวยประโยชน์หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกันด้วย

สรุปได้ว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนได้รับความรู้ เป็นการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึก ความรับผิดชอบร่วมกัน และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมเนื่องจากในปัจจุบัน ภาวะความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้น และนับวันก็จะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ หากนักเรียนไม่ร่วมมือกัน

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (participation)

การมีส่วนร่วมของนักเรียนนั้น จึงเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่อยู่ในรูปของการแสดงความคิดเห็น การดูแล การส่งเสริม การสนับสนุนกิจกรรมสิ่งแวดล้อม การกระทำต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ อ่างใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดหมายของกลุ่มนั้น ทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2523:183)

ในส่วนทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Active Participation Theory) มีผู้วางแนวทฤษฎีไว้หลายท่าน คือ

เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) อ้างใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526:16) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบหลายเรื่องเกี่ยวกับการวัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2 อย่าง คือ การอภิปรายกลุ่ม และการสอนเป็นรายบุคคล ในกลุ่มที่ใช้วิธีการบรรยายนั้น ผู้ฟังเป็นแค่ผู้รับฟังไม่มีส่วนร่วม แต่ในกลุ่มวิธีการอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มมีมาก ทุกคนมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นในการบรรยายนั้น ผู้ฟังไม่ได้มีความรู้สึกผูกมัดว่าจะทำอะไรสิ่งหนึ่ง แต่ในการประชุมกลุ่ม การตัดสินใจและความพยายามที่จะทำอะไรสิ่งหนึ่ง จะมีอยู่ในสมาชิกแต่ละคนไม่มากก็น้อยวิธีการบรรยายจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลในด้านความรู้ ความเข้าใจเท่านั้น ซึ่งในการประชุมกลุ่มนั้น จะมีผลต่อองค์ประกอบของทัศนคติทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมด้วย การวิจัยของ Lewin จึงให้เห็นว่า การอภิปรายกลุ่มมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

รูสโซ (Rousseau, อ้างใน บุญชัย เกิดปัญญาวัฒน์ ,2528) ได้เขียนทฤษฎีการมีส่วนร่วม (A Participation Theory of Democracy) ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่า จะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ที่สำคัญคือ จะต้องไม่มีใครเป็นนายใครหรือนายแห่งชีวิตใคร
2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และความสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความตระหนัก รับรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในการที่บุคคลจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมในระยะยาวนั้น การให้ความรู้แก่บุคคลต่าง ๆ ในเนื้อหาที่ถูกต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง จะช่วยให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะและปลูกฝังค่านิยมในการที่จะรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

การดำเนินการให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มเป้าหมายใดก็ตาม การมีความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมาก นอกจากความถูกต้องในเนื้อหาสาระทางสิ่งแวดล้อมแล้ว กระบวนการในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ก็เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเช่นกัน เพราะจะนำไปสู่การปฏิบัติหรือดำเนินการจัดการกับสภาพแวดล้อมของคนได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ จึงหมายถึง การที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การใช้ทรัพยากร สุ่มค่าไม่เกิดพิษภัยต่อส่วนรวม ดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหาทางป้องกันและกำจัด มลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมิให้เกิดขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักรู้

ความตระหนักรู้ เป็นความสัมพันธ์ของความสำนึก (Consciousness) และทัศนคติ (Attitudes) เป็นภาวะของจิตใจ ซึ่งไม่อาจแยกเป็นความรู้สึกหรือความคิดเพียงอย่างเดียว โดยเด็ดขาด

เบนจามิน บี โวลแมน (Benjamin B. Wolman, 1973 : 38) ได้กล่าวว่าความตระหนักรู้ เป็นภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุประสงค์ของประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 20) กล่าวว่า ความตระหนักรู้ หมายถึง การที่บุคคลถูกคิดได้ หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์ ซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้ถูกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจแต่ไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถจำได้ หรือระลึกได้ถึงลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น

ความสำคัญของการมีความตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น นอกจากกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจแล้ว การปลูกฝังจิตสำนึกและการพัฒนาความรู้สึกซาบซึ้งต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ถูกต้อง นับเป็นความจำเป็นอีกประการหนึ่งเช่นกัน เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแล้วการทำลายสิ่งแวดล้อมก็จะลดลง

การปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้สึกและอารมณ์นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลแต่ละคน ดังนั้นในการปลูกฝังเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก จึงควรกระทำตลอดเวลาที่มีโอกาสทำได้ แม้ว่าจะไม่ได้เห็นผลของพฤติกรรมในทันทีทันใดก็ตาม แต่ในอนาคตหากถ้าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวัง ก็จะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

ดังนั้น ความตระหนักรู้ในงานวิจัยนี้ จึงหมายถึงลักษณะอาการที่แสดงถึงการรับรู้ คิดได้ ความรู้สึกสำนึกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกัน จะมีความตระหนักสิ่งแวดล้อมไม่ต่างกัน เนื่องจากนักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอยู่บ้าง ขึ้นอยู่แต่ละบุคคล แต่ความตระหนักของนักเรียนอาจเกิดได้จากการรับฟังข่าวสารข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ได้หลากหลาย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุนทรี จินธรรม (2531) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชน ส่วนใหญ่มีค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมทางสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง และมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง

วรรณา เจียรตนศิริกุล (2531) ศึกษาอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครนี้ พบว่า ระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักในการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการรับชมข่าวสารและรายการส่งเสริมความรู้ทั่วไป มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่การรับชมรายการที่ส่งเสริมความรู้ทางสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มณฑนา มาศมาลัย (2533) ศึกษาบทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางด้านข่าวสารการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

สิริพร สุจริตจันทร์ (2534) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน พบว่านักเรียนสนใจชมรายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะทำให้ได้ความรู้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งเข้าใจถึงความสำคัญของ สิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะเป็นบุคคลหนึ่งที่จะร่วมมือรักษาสิ่งแวดล้อม รายการที่นักเรียนชมมากที่สุด คือรายการ โลกกลับตีฟ้า ตีคราม สารคดีน้ำ และป่าและทะเล ตามลำดับ

อารยา ศุภุทรมงคล (2535) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากโทรทัศน์โดยเปิดรับด้วยความถี่บ่อยครั้ง ประชาชนที่เปิดรับและสนใจโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะมีความตระหนักในปัญหา สิ่งแวดล้อม และมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการแก้ไข ป้องกันและรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

อรุณี อารีรักษ์ (2536) ได้วิเคราะห์เนื้อหาในโฆษณาทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในด้านลักษณะการนำเสนอเนื้อหา ลักษณะเนื้อหาสิ่งแวดล้อมปัญหาและคุณภาพของสิ่งแวดล้อม วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศระหว่างปี พ.ศ. 2534-2536 จำนวน 85 เรื่อง พบว่าหน่วยงานที่ผลิตโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุดคือ องค์การธุรกิจ การนำเสนอเนื้อหาใช้สิ่งแวดล้อมเป็นตัวนำเสนอ เนื้อหาสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ ความเสื่อมโทรมและความร่อยหรอของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอมากที่สุดคือ ป่าไม้และอากาศ วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏคือ การป้องกัน

ปรีชานาฏ หงษ์จินดา (2537) ได้ศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศระหว่างปี พ.ศ. 2535-2537 จำนวน 20 รายการ 1,297 ตอน พบว่า รูปแบบการนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏมากที่สุดคือ การใช้ภาพประกอบการบรรยายเพียงอย่างเดียว เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏมากที่สุดคือ เรื่องปัญหาขยะและกากของเสียและวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหา ส่วนรูปแบบการนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์ นักเรียนต้องการให้ใช้ภาพประกอบการบรรยาย มีพิธีกรและการเล่นทนายปัญหา ส่วนเนื้อหาที่ต้องการมากที่สุดคือ เรื่องปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์และวิธีการป้องกันแก้ไข

ไพธิน ศศิณนกรแก้ว (2537) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทาง โทรทัศน์ ความรู้ความตระหนักและการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนและสื่อโทรทัศน์ในระดับปานกลาง มีความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน พบว่า มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และไม่สัมพันธ์กับความตระหนักในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จารุณี บุญนิพัทธ์ (2539) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความตระหนัก ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อวิทยุและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความตระหนัก ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ (2539) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบรเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นการสำรวจให้ทราบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนและลักษณะการเปิดรับข่าวสารความรู้ พบว่า ปริมาณในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่มีข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งศึกษาการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการ ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 46 เขตการศึกษา มี 141 โรงเรียน รวมนักเรียน 98,711 คน (ข้อมูลจากกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, 2541)

2. กลุ่มตัวอย่าง

เลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบผสมผสานคือ จากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 98,711 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรดังนี้คือ

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + Nc^2} \\ n &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{จำนวนประชากร} \\ c &= \text{สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้} \\ &\text{เกิดขึ้นได้เท่ากับ .05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95\%} \\ n &= \frac{98711}{1 + 98711 (0.05)^2} \\ &= 398 \end{aligned}$$

จากสูตรข้างต้นจะได้จำนวนตัวอย่าง = 398 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. จากเขตการศึกษาที่เป็นประชากรทั้งหมด 46 เขต คัดเลือกเขตการศึกษาที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 10% ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 เขตการศึกษา 13 โรงเรียน ดังตารางที่ 1 (อ้างอิงจาก Yamane, 1973 : 725 และสุจิตรา บุญรัตพันธุ์, 2539 : 164)

2. จากจำนวนเขตการศึกษาตัวอย่าง เลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่จะเก็บข้อมูล โดยใช้สัดส่วน คือ เลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้ครบ 400 คน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
กรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
1.	เขตคูสิต	1.1 มัธยมวัดเบญจมบพิตร	538	14
		1.2 วัดราชาธิวาส	525	13
		1.3 โยธินบูรณะ	1,468	37
		1.4 วัดน้อยนพคุณ	437	11
		1.5 ราชวินิตมัธยม	1,061	27
2.	เขตป้อมปราบ	2.1 เทพศิรินทร์	1,813	46
		2.2 วัดสระเกศ	267	7
		2.3 สายปัญญา	1,123	28
3.	เขตยานนาวา	3.1 เจ้าพระยาวิทยาคม	426	11
		3.2 นนทรีวิทยา	1,120	28
4.	เขตจตุจักร	4.1 สารวิทยา	1,300	33
		4.2 หอวัง	1,875	47
5.	เขตปทุมวัน	5.1 เตรียมอุดมศึกษา	3,911	98
		รวมทั้งสิ้น	15,864	400

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษา 4 ตัวแปร ได้แก่

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์
2. การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม
3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรดังกล่าวจำแนกตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์
ตัวแปรตาม : การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์
ตัวแปรตาม : ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ : การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ตัวแปรตาม : ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรอิสระ : พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม และ
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ตัวแปรตาม : ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าจากเอกสาร รวมทั้งศึกษาการสร้างแบบสอบถามที่มีผู้เคยทำวิจัยมาก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมมากที่สุด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อสถาบันการศึกษา เขตการศึกษา เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพผู้ปกครอง จำนวนคำถาม 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ จำนวนคำถาม 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวนคำถาม 15 ข้อ แบ่งเป็น กิจกรรมในโรงเรียน 5 ข้อ กิจกรรมในบ้าน 5 ข้อ และกิจกรรมนอกบ้าน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามที่ใช้วัดความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมมีจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัย ได้นำเครื่องมือไปทดสอบกับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและการสื่อความหมายของข้อคำถาม

จากการทดสอบด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ปรากฏผลดังนี้

1. ข่าวสารสิ่งแวดล้อม (23 ข้อ)	มีค่าความเชื่อมั่น = 0.89
2. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ (15 ข้อ)	มีค่าความเชื่อมั่น = 0.76
3. ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (ส่วนที่ 1 15 ข้อ)	มีค่าความเชื่อมั่น = 0.68
4. รวมทั้ง 3 ข้อ	มีค่าความเชื่อมั่น = 0.86

การรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่นำแบบสอบถามไปทดสอบและปรับข้อบกพร่องแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 13 โรงเรียน จำนวนนักเรียนรวม 400 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2542 ได้แบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ รวม 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาลงรหัส (code) และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่าง ทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

I. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมทางสื่อโทรทัศน์

ผู้วิจัยให้คะแนนการตอบแต่ละข้ออยู่ในมาตรวัด (scale) เดียวกันเป็น 3 ระดับคือ

1.1 นักเรียนดูโทรทัศน์บ่อยแค่ไหน

1. ดูทุกวัน	= 3 คะแนน
2. ดูบ่อยมาก (3-4 ครั้งต่อสัปดาห์)	= 2 คะแนน
3. ดูบ้างพอสมควรหรือนาน ๆ ครั้ง (2 ครั้งต่อสัปดาห์หรือน้อยกว่า)	= 1 คะแนน

1.2 โดยปกตินักเรียนดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยต่อวันใช้เวลานานเท่าใด

1. ประมาณ 3 ชั่วโมงหรือมากกว่า	= 3 คะแนน
2. ประมาณ 2 ชั่วโมง	= 2 คะแนน
3. ประมาณ 1 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า	= 1 คะแนน

1.3 ปัจจุบันนักเรียนคิดว่ารายการ โทรทัศน์มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม

มากน้อยเพียงไร

1. มาก	= 3 คะแนน
2. ปานกลาง	= 2 คะแนน
3. น้อย	= 1 คะแนน

1.4 นักเรียนคิดว่าควรจะมีรายการ โทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม

มากน้อยเพียงไร

1. มาก	= 3 คะแนน
2. ปานกลาง	= 2 คะแนน
3. น้อย	= 1 คะแนน

1.5 ข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนได้รับส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. การอนุรักษ์สัตว์ป่า	= 1 คะแนน
2. ป่าและต้นไม้	= 1 คะแนน
3. อากาศเป็นพิษ	= 1 คะแนน
4. น้ำเสีย	= 1 คะแนน
5. เสียง	= 1 คะแนน
6. ขยะ	= 1 คะแนน

การคิดคะแนนให้นำคะแนนในแต่ละข้อย่อยมารวมกันแล้วปรับคะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

5 - 6 คะแนน	= 3 คะแนน
3 - 4 คะแนน	= 2 คะแนน
1 - 2 คะแนน	= 1 คะแนน

2. การรับชมรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

แบบสอบถามในหัวข้อนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อย่อย
กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1. ดูทุกครั้ง (7 - 8 ครั้ง)	= 5 คะแนน
2. ดูบ่อยมาก (5 - 6 ครั้ง)	= 4 คะแนน
3. ดูบ้างพอสมควร (3 - 4 ครั้ง)	= 3 คะแนน
4. นาน ๆ ครั้ง (1 - 2 ครั้ง)	= 2 คะแนน
5. ไม่เคยดู (0 ครั้ง)	= 1 คะแนน

3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แบบสอบถามในหัวข้อนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อย่อย
กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1. มากที่สุด	= 5 คะแนน
2. มาก	= 4 คะแนน
3. ปานกลาง	= 3 คะแนน
4. น้อย	= 2 คะแนน
5. น้อยที่สุด	= 1 คะแนน

4. ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดลอม

แบบสอบถามในส่วนนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อย่อย มีคำถามด้านบวก (positive) จำนวน 10 ข้อ และคำถามทางด้านลบ (Negative) จำนวน 5 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

แบบสอบถามด้านบวก (ข้อ 1,3,4,5,6,9,12,13,14 และ 15)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 5 คะแนน
เห็นด้วย	= 4 คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	= 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	= 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1 คะแนน

แบบสอบถามด้านลบ (ข้อ 2,7,8,10 และ 11)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1 คะแนน
เห็นด้วย	= 2 คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	= 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	= 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 5 คะแนน

เกณฑ์คะแนนความตระหนักรู้

คะแนน	หมายถึง	ระดับความตระหนักรู้
1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยมาก
1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง	สูง
4.50 – 5	หมายถึง	สูงมาก

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยนี้นำเสนอด้วยการอภิปรายผลเชิงพรรณนา อธิบายด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์ด้วยค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way Analysis of Variance)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$1. \text{ค่าร้อยละ (\%)} = \frac{X}{N} \times 100$$

X = ค่าสังเกตใด ๆ

N = จำนวนทั้งหมด

$$2. \text{ค่าเฉลี่ย} (\bar{X}) = \frac{\sum fx}{\sum f}$$

$\bar{X}$ = คะแนนเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

$\sum f$ = ผลรวมทั้งหมดของความถี่ (N)

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N-1}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนคนหรือค่าสังเกตทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

$$r_{xy} = \frac{N\sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[N\sum x^2 - (\sum x)^2] [N\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

- r_{xy} = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 N = จำนวนผู้ตอบ
 X = ค่าแปร x
 Y = ค่าแปร y

5. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

$$\alpha = \left[\frac{K}{k-1} \right] \left[\frac{1 - \sum \sigma^2_i}{\sigma^2_t} \right]$$

- α = ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 K = จำนวนข้อในแบบสอบถาม
 σ^2_i = ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 σ^2_t = ความแปรปรวนของคะแนนผู้ตอบทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยเรื่องการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยแสดงค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามระดับมาตราวัด (scale) ของข้อมูลเพื่ออธิบาย

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง นักเรียน
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์
3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ คือ

1. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1 และ ข้อ 4

ข้อ 1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

ข้อ 4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งแวดล้อม

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างของสมมติฐาน ข้อ 2 และ ข้อ 3 คือ

ข้อ 2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมต่างกัน

ข้อ 3. นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1.1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	225	56.3
หญิง	175	43.7
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 และเพศหญิงจำนวน 175 คน คิดเป็น ร้อยละ 43.7

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ม.4	138	34.5
ม.5	135	33.8
ม.6	127	31.7
รวม	400	100

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่
อยู่ในระดับ ม.4 จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือระดับ ม.5 จำนวน 135 คน คิดเป็น
ร้อยละ 33.8 และ ม.6 จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
เขตกรุงเทพมหานคร

อาชีพผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง	90	22.5
ธุรกิจส่วนตัว	68	17.0
ค้าขาย	95	23.8
พนักงานเอกชน	19	4.8
รับราชการ	91	22.7
รัฐวิสาหกิจ	33	8.2
อื่น ๆ	4	1.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่า อาชีพผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขต กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ จำนวน 91 คน รับจ้าง จำนวน 90 คน ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 68 คน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 33 คน พนักงานเอกชน จำนวน 19 คน และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8, 22.5, 17.0, 8.2, 4.8 และ 1.0 ตามลำดับ

1.2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามความบ่อยครั้งที่ดูโทรทัศน์

ความบ่อยครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
ดูทุกวัน	319	79.8
ดูบ่อยมาก (3-4 ครั้งต่อสัปดาห์)	45	11.2
ดูบ้างพอสมควร หรือนาน ๆ ครั้ง (1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ หรือน้อยกว่า)	36	9.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ทุกวัน จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมา คือ ดูบ่อยมาก จำนวน 45 คน และดูบ้างพอสมควร หรือนาน ๆ ครั้ง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 และ 9.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์ต่อวัน

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
ประมาณ 3 ชั่วโมง หรือ มากกว่า	291	72.8
ประมาณ 2 ชั่วโมง	72	18.0
ประมาณ 1 ชั่วโมงหรือน้อยกว่า	37	9.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์เฉลี่ยต่อวัน ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง หรือมากกว่า 3 ชั่วโมง จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 รองลงมาคือ ประมาณ 2 ชั่วโมง จำนวน 72 คน และ 1 ชั่วโมงหรือน้อยกว่า จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และ 9.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปริมาณ
รายการที่ควรจะมี

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1.ปริมาณรายการโทรทัศน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบัน	18 (4.5%)	252 (63.0%)	130 (32.5%)	400 (100%)
2.ปริมาณรายการโทรทัศน์ ที่ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	182 (45.5%)	208 (52.0%)	10 (2.5%)	400 (100%)

จากตารางที่ 8 พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร มีความ
คิดเห็นว่า รายการโทรทัศน์มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในระดับมากเพียงจำนวน 18 คน คิดเป็น
ร้อยละ 4.5 และมีความคิดเห็นว่าควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับมากจำนวน 182 คน คิด
เป็นร้อยละ 45.5

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำแนกตามประเภทเนื้อเรื่อง (ตอบ ได้หลายข้อ)

ประเภทเนื้อเรื่อง	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
1. การอนุรักษ์สัตว์ป่า	174	43.5	5
2. ป่าและต้นไม้	358	89.5	1
3. อากาศเป็นพิษ	311	77.8	2
4. น้ำเสีย	267	66.8	3
5. เสียง	41	10.3	6
6. ขยะ	191	47.8	4
7. อื่น ๆ	5	1.3	7

จากตารางที่ 9 พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องป่าและต้นไม้ จำนวน 358 คนคิดเป็นร้อยละ 89.5 รองลงมาคือ อากาศเป็นพิษ จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 77.8 ส่วนข่าวสารสิ่งแวดล้อมที่ได้รับน้อยที่สุดคือเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับวัฏจักรสิ่งแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
เกี่ยวกับรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ควรจัดให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

รูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
สารคดี	142	35.5
ข่าว	35	8.8
สนทนาซักถามปัญหา	3	.7
วาไรตี้ (รายการที่มีเนื้อหารูปแบบหลากหลาย)	213	53.3
อื่นๆ	7	1.7
รวม	400	100

จากตารางที่ 10 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ควรจัดให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมควรนำเสนอในรูปแบบของวาไรตี้ คือเป็นรายการที่มีเนื้อหารูปแบบหลากหลาย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ ในรูปของสารคดี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ส่วนรูปแบบที่มีผู้เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ สนทนาซักถามปัญหา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .7

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการชมรายการโทรทัศน์
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเนื้อหา
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1.	ป่าไม้และธรรมชาติ			
	1.1 ทู่งแสงตะวัน (3)	2.58	.81	ดูบ้างพอสมควร
	1.2 โลกสีเขียว (3)	1.94	.91	นาน ๆ ครั้ง
	1.3 เรื่องสั้นเพื่อโลกสวย (3)	2.18	.95	นาน ๆ ครั้ง
	1.4 ป่าและธรรมชาติ (3)	2.17	.99	นาน ๆ ครั้ง
	1.5 ที่นี้เมืองไทย (5)	2.54	1.01	ดูบ้างพอสมควร
	1.6 สิ่งแวดล้อมของเรา (7)	2.15	.94	นาน ๆ ครั้ง
	1.7 โลกสีเขียว (7)	2.69	.92	ดูบ้างพอสมควร
	1.8 เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (9)	2.07	.91	นาน ๆ ครั้ง
	1.9 บ้านที่สิ่งแวดล้อม (9)	1.74	.94	นาน ๆ ครั้ง
	1.10 คีนรักษ์...สู่ป่า (9)	1.90	.88	นาน ๆ ครั้ง
	1.11 ป่าสวยน้ำใส (9)	2.51	.94	ดูบ้างพอสมควร
	1.12 คั้นไม้ใบหญ้า (9)	2.01	.89	นาน ๆ ครั้ง
	1.13 พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (11)	1.97	.89	นาน ๆ ครั้ง
	1.14 รักษ์เล ป่า ฟาสตุล (11)	1.62	.83	นาน ๆ ครั้ง
2.	ทรัพยากรธรณี			
	2.1 ได้เวลาอนุรักษ์พลังงาน (9)	2.23	.96	นาน ๆ ครั้ง
3.	ทรัพยากรชายฝั่งทะเล			
	3.1 ทะเลสีคราม (5)	2.11	.95	นาน ๆ ครั้ง
	3.2 ฟันฟูประมงไทย (5)	2.02	.90	นาน ๆ ครั้ง
4.	มลพิษทางน้ำ			
	4.1 น้ำเพื่อชีวิต (9)	2.53	.87	ดูบ้างพอสมควร
	4.2 หนึ่งหยดเพื่อคุณภาพชีวิต(9)	2.00	.93	นาน ๆ ครั้ง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
5.	มลพิษจากขยะมูลฝอย และปฏิภูล			
	5.1 คิดก่อนทิ้ง (7)	2.56	.91	คูบังพอสมควร
	5.2 คิดเพื่อโลก (9)	2.04	.90	นาน ๆ ครั้ง
6.	สารพิษ			
	6.1 รักบ้านรักอนามัย (7)	2.14	.95	นาน ๆ ครั้ง
	6.2 ครอบครัวรักษ์สิ่งแวดล้อม(11)	2.19	.90	นาน ๆ ครั้ง
	รวม	2.17	.51	นาน ๆ ครั้ง

จากตารางที่ 11 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ทุกรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยรวมแล้วอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง ซึ่งมีรายการ ที่ได้รับความสนใจสูงสุด คือ รายการโลกสีเขียว คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .92 รองลงมา คือ รายการทุ่งแสงตะวัน มีค่าเฉลี่ย 2.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .81 ส่วนรายการที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุด คือ รายการรักษ์เล ป่า ฟ้ายศูต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .83

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1.	กิจกรรมในโรงเรียน	2.91	.59	ปานกลาง
	1.1 นักเรียนเคยชักชวนเพื่อนให้ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด บริเวณ โรงเรียน	3.49	.76	ปานกลาง
	1.2 นักเรียนเคยให้ความร่วมมือ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน บริเวณ โรงเรียน	3.78	.65	มาก
	1.3 ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิม พระชนมพรรษา นักเรียนเคย เข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ใน ที่ดินสาธารณะประโยชน์	3.34	1.14	ปานกลาง
	1.4 นักเรียนสมัครเป็นสมาชิก ชมรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	2.07	1.03	น้อย
	1.5 นักเรียนเคยส่งผลงานภาพวาด หรือภาพถ่าย หรือคำขวัญเข้า ประกวด	1.86	.99	น้อย
2.	กิจกรรมในบ้าน	3.52	.57	มาก
	2.1 นักเรียนดูแลสิ่งแวดล้อมใน บ้านและรอบ ๆ บ้านของคน	4.12	.70	มาก
	2.2 นักเรียนมีการจัดตั้งถังขยะไว้ หน้าบ้านและมีการจัดเก็บที่ ถูกวิธี	4.01	.72	มาก
	2.3 บ้านของนักเรียนปล่อยน้ำเสีย ทิ้งโดยกรองเศษขยะก่อนทิ้ง	3.21	1.13	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
	2.4 เมื่อคนในบ้านของนักเรียนทิ้ง ขยะไม่เป็นที่ นักเรียนจะเดือน ทันที	3.17	1.01	ปานกลาง
	2.5 นักเรียนชักชวนสมาชิกภายใน ครอบครัวให้ดูแล รู้คุณค่า สิ่งแวดล้อม เช่น การไม่เผา หญ้า การแยกเศษวัสดุ	3.09	.88	ปานกลาง
3.	กิจกรรมนอกบ้าน	2.70	.59	ปานกลาง
	3.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมใน โครงการรณรงค์อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่ทางราชการจัดไว้	2.95	.87	ปานกลาง
	3.2 นักเรียนเคยให้ความร่วมมือกับ เจ้าหน้าที่ในการรักษาความ สะอาดบริเวณชุมชนที่พักอาศัย	3.58	.79	มาก
	3.3 นักเรียนเคยชักชวนเพื่อนบ้าน ให้ดูแลรักษาความสะอาด บริเวณรอบบ้านของตน	2.81	.85	ปานกลาง
	3.4 นักเรียนเคยให้ความรู้ในเรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ เพื่อนบ้าน	2.16	.88	น้อย
	3.5 นักเรียนเคยร่วมเดินการกุศล หรือแข่งแรลลี่ หรือทำศนศึกษา	1.99	1.02	น้อย
	รวม	3.04	.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .44 โดยมีกิจกรรมในบ้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .57 รองลงมา คือ กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมนอกบ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.91 และ 2.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .59 และ .59 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงสุดคือ เรื่องดูแลสิ่งแวดล้อมในบ้านและรอบ ๆ บ้านของตนเองอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .70 รองลงมา คือ การจัดตั้งถังขยะไว้หน้าบ้าน และมีการจัดเก็บที่ถูกต้องวิธี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .72 และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ได้แก่ การส่งผลงานภาพวาด ภาพถ่าย หรือส่งคำขวัญเข้าประกวดอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ ตระหนักรู้
1.	ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสี สิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและสวยงาม	4.53	.59	สูงมาก
2.	เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ แล้วปลูกต้นไม้ใหม่ ทดแทน	1.98	1.01	น้อย
3.	เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้ หรือสร้างขึ้นใหม่ตามที่ต้องการ	4.13	.95	มาก
4.	ร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และ ชุมชนที่อยู่อาศัยให้เป็นธรรมชาติและ สวยงามขึ้นกว่าเดิม	4.47	.66	สูงมาก
5.	สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความ เจริญเติบโตทางร่างกายและการพัฒนา จิตใจของมนุษย์เราด้วย	4.75	.50	สูงมาก
6.	ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรจะได้รับการปลูกฝัง ให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	4.72	.53	สูงมาก
7.	การนำพลังงาน เช่น น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน มา ใช้ ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียสมดุล แต่กลับ ได้รับประโยชน์มากขึ้น	2.58	1.11	ปานกลาง
8.	เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้	1.75	.89	น้อย

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ลำดับที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ ตระหนักรู้
9.	เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้	1.75	.89	น้อย
10.	ทุกคนต้องไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำหรือที่สาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน	4.64	.74	สูงมาก
11.	การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะใกล้บ้าน เป็นการเพิ่มปุ๋ยลงในดินอีกวิธีหนึ่ง	1.97	1.02	น้อย
12.	เราควรใช้น้ำอย่างประหยัดตามที่รัฐบาลมีการรณรงค์ก่อนที่จะไม่มีน้ำให้ใช้	4.79	.89	น้อย
13.	การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านและชุมชนต้องได้รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	4.78	.50	สูงมาก
14.	คนที่มีระเบียบและรักษาความสะอาดเป็นคนที่น่ายกย่อง	4.43	.65	มาก
15.	การประมงชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เพราะสภาพแวดล้อมชายฝั่งเสีย	4.16	.77	มาก
	รวม	3.70	.27	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน .27 ซึ่งมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสูงสุดในเรื่อง เราควรใช้น้ำอย่างประหยัดตามที่รัฐบาลมีการรณรงค์ก่อนที่จะไม่มีน้ำให้ใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.79 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน .51 รองลงมา คือ การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านและชุมชน ต้องได้รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .52

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 14 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์กับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม (รายการ)	พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์	
	r (ค่าสหสัมพันธ์)	p (ความเป็นไปได้)
1. ป่าไม้และธรรมชาติ		
1.1 ทุงแสงตะวัน (3)	0.0722	0.167
1.2 โลกสีรุ้ง (3)	0.0649	0.214
1.3 เรื่องสั้นเพื่อโลกสวย (3)	0.1417	0.006*
1.4 ป่าและธรรมชาติ (3)	0.1692	0.001*
1.5 ที่นี้เมืองไทย (5)	0.1737	0.001*
1.6 สิ่งแวดล้อมของเรา (7)	0.1166	0.025*
1.7 โลกสีเขียว (7)	0.2603	0.000*
1.8 เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (9)	0.1575	0.002*
1.9 บันทึกสิ่งแวดล้อม (9)	0.1045	0.045*
1.10 ถิ่นรักษ์...สู่ป่า (9)	0.1398	0.007*
1.11 ป่าสวยน้ำใส (9)	0.1795	0.001*
1.12 ต้นไม้ใบหญ้า (9)	0.1376	0.008*
1.13 พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (11)	0.1029	0.048*
1.14 รักษ์เล่ ป่า ฟ้าสตุล (11)	0.0362	0.488
2. ทรัพยากรธรณี		
2.1 ได้เวลาอนุรักษ์พลังงาน (9)	0.0893	0.087
3. ทรัพยากรชายฝั่งทะเล		
3.1 ทะเลสีคราม (5)	0.1048	0.044*
3.2 ฟันฟูประมงไทย (5)	0.1231	0.018*

ตารางที่ 14 (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอม (รายการ)	พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์	
	t(ค่าสหสัมพันธ์)	p(ความเป็นไปได้)
4. มลพิษทางน้ำ		
4.1 น้ำเพื่อชีวิต (9)	0.1282	0.014*
4.2 หนึ่งหยดเพื่อคุณภาพชีวิต (9)	0.1462	0.005*
5. มลพิษจากขยะมูลฝอยและปฏิกูล		
5.1 คิดก่อนทิ้ง (7)	0.1937	0.000*
5.2 คิดเพื่อโลก (9)	0.1345	0.010*
6. สารพิษ		
6.1 รักบ้านรักอนามัย (7)	0.1447	0.005*
6.2 ครอบครัวรักษ์สิ่งแวดล้อม (11)	0.0327	0.531*
รวม	0.2317	0.000*

- หมายเหตุ
- * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
  - ( ) หมายถึง สถานีโทรทัศน์ช่องที่ทำการถ่ายทอด

จากตารางที่ 14 พบว่ายอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ โทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.2317 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละรายการพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกเกือบทุกรายการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นรายการทุ่งแสงตะวัน, โลกสีเขียว, รักเล ป่าสดุด, ได้เวลาอนุรักษ์พลังงาน และครอบครัวรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนรายการที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์สูงที่สุดได้แก่ รายการ โลกสีเขียว รองลงมาคือ รายการคิดก่อนทิ้ง และรายการป่าสวยน้ำใส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.2603, 0.1937 และ 0.1795 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์มาก ก็จะมีผลต่อการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดลอมมาก และนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรเปิดสื่อโทรทัศน์น้อย จะได้รับข่าวสารสิ่งแวดลอมน้อยตามไปด้วย

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One - Way Analysis of Variance) ตามตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ระหว่างระดับพฤติกรรมเปิดรับสื่อโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน

ลำดับที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ระดับพฤติกรรมเปิดรับสื่อ						ค่า F
		กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		
		(น้อย)		(ปานกลาง)		(มาก)		
		N = 1		N = 89		N = 310		
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.1	ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและสวยงาม	5.00	-	4.46	.64	4.55	.57	1.04
1.2	เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ แล้วปลูกต้นไม้ใหม่ทดแทน	2.00	-	3.91	1.11	4.05	.97	2.69
1.3	เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้ หรือสร้างขึ้นใหม่ตามที่ต้องการ	4.00	-	4.04	.99	4.15	.94	.44
1.4	ร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชนที่อยู่อาศัยให้เป็นธรรมชาติ และสวยงามขึ้นกว่าเดิม	4.00	-	4.45	.66	4.47	.67	.30
1.5	สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางร่างกายและการพัฒนาจิตใจของมนุษย์เราด้วย	5.00	-	4.67	.56	4.77	.48	1.34

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ลำดับที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ระดับพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ						
		กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		ค่า F
		(น้อย)		(ปานกลาง)		(มาก)		
		N=1		N=89		N=310		
$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1.6	ปัญหาสิ่งแวดล้อมควรจะได้รับ ปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	4.00	-	4.70	.57	4.72	.52	1.00
1.7	การนำพลังงาน เช่น น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน มาใช้ ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียสมดุล แต่กลับได้รับประโยชน์มากขึ้น	4.00	-	3.51	1.16	3.39	1.10	.51
1.8	เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้	5.00	-	4.15	.99	4.27	.86	1.06
1.9	ทุกคนต้องไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำหรือ ที่สาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน	4.00	-	4.60	.86	4.66	.71	.61
1.10	เราควรกำจัดขยะทุกชนิดโดยการเผารวม กันเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น	2.00	-	3.83	1.14	4.09	.97	4.38*
1.11	การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะ ใกล้บ้านเป็นการเพิ่มปัญหาลงในดินอีกวิธี หนึ่ง	1.00	-	3.89	1.06	4.18	.81	10.38*
1.12	เราควรใช้น้ำอย่างประหยัดตามที่รัฐบาล มีการรณรงค์ก่อนที่จะไม่มีน้ำให้ใช้	4.00	-	4.76	.45	4.80	.52	1.35
1.13	การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้าน และชุมชนต้องได้รับการปลูกฝังให้รู้ และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	4.00	-	4.76	.43	4.79	.52	1.35
1.14	คนที่มีระเบียบและรักษาความสะอาด เป็นคนดีน่ายกย่อง	4.00	-	4.54	.58	4.41	.67	1.65
1.15	การประมงชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มลด ลงเรื่อย ๆ เพราะสิ่งแวดล้อมชายฝั่งเสีย	4.00	-	4.08	.80	4.18	.76	.63
	รวม	4.00	-	4.23	.50	4.34	.52	1.75

* P < .05

จากตารางที่ 15 ปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 เพราะพบว่า กลุ่มที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกันมีความตระหนักรู้โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 มีเพียง 2 เรื่อง ที่มีความตระหนักรู้แตกต่างกันคือ ข้อ 1.10 เราควรกำจัดขยะทุกชนิด โดยการเผาวมกันเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น และข้อ 1.11 การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะใกล้บ้านเป็นการเพิ่มปัญลงในดินอีกวิธีหนึ่ง

สรุปได้ว่ากลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานครที่มีพฤติกรรมเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน คือ ในระดับมาก ปานกลาง และน้อย มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันแต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีความตระหนักรู้ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 กลุ่ม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าประเทศไทยได้มีการรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยใช้สื่อหลากหลายประเภท จึงทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนภาพรวมของความตระหนักรู้ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมระหว่างระดับพฤติกรรม การเปิดรับสื่อโทรทัศน์

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	.9353	.4677	1.7547
ภายในกลุ่ม	390	103.9400	.2665	
รวมทั้งหมด	392	104.8753		

จากตารางที่ 16 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกันมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อนำตัวแปรความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไปทดสอบหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ปรากฏผลตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรม
การเปิดรับสื่อ

ที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ	
		r	p
1.	ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนม์พรรษา ควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและสวยงาม	0.0576	0.255
2.	เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ แล้วปลูกต้นไม้ใหม่ทดแทน	0.0792	0.117
3.	เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้หรือสร้างชิ้นใหม่ตามที่ต้องการ	0.0399	0.430
4.	ร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนที่อยู่อาศัย ให้เป็นธรรมชาติและสวยงามขึ้นกว่าเดิม	0.0246	0.629
5.	สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางร่างกายและการพัฒนาจิตใจของมนุษย์เราด้วย	0.0760	0.132
6.	ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรจะได้รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจ ตั้งแต่เด็ก ๆ	0.0438	0.386
7.	การนำพลังงาน เช่น น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน มาใช้ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียสมดุล แต่กลับได้รับประโยชน์มากขึ้น	-0.0470	0.353
8.	เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้	0.0555	0.270
9.	ทุกคนต้องไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำหรือที่สาธารณะต่าง ๆ ในที่ชุมชน	0.428	0.398
10.	เราควรกำจัดขยะทุกชนิด โดยการเผาวมกันเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น	0.1315*	0.009
11.	การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะใกล้บ้าน เป็นการเพิ่มปัญหกลงในดินอีกวิธีหนึ่ง	0.1811*	0.000
12.	เราควรใช้น้ำอย่างประหยัดตามที่รัฐบาลมีการรณรงค์ ก่อนที่จะไม่มีน้ำให้ใช้	0.0606	0.231

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	พฤติกรรม的开รับสื่อ	
		r	p
13.	การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านและชุมชนต้องได้รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	0.0420	0.406
14.	คนที่มีระเบียบและรักษาความสะอาดเป็นคนที่น่ายกย่อง	-0.0699	0.167
15.	การประมงชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งเสีย	0.0632	0.211
	รวม	0.1240*	0.014

* P<.05

ตารางที่ 17 พบว่าความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม的开รับสื่อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .1240 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งมีรายละเอียดความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อ 2 ข้อ คือ ข้อ 10 และข้อ 11 ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบทั้ง 2 ข้อ ที่ว่าเราควรกำจัดขยะทุกชนิดโดยการเผารวมกัน เป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่นและการปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะ ใกล้บ้านเป็นการเพิ่มปัญลงในดินอีกวิธีหนึ่ง ส่วนข้ออื่น ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวกเกือบทุกข้อ ยกเว้น ข้อ 14 มีค่าสหสัมพันธ์เชิงลบเล็กน้อย แต่ไม่มีนัยสำคัญ

กล่าวได้ว่า โดยภาพรวมแล้ว พฤติกรรม的开รับสื่อโทรทัศน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักรู้ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance) ตามตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมระหว่างกลุ่มที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกัน

ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม										F
	กลุ่มที่ 1 (น้อยมาก)		กลุ่มที่ 2 (น้อย)		กลุ่มที่ 3 (ปานกลาง)		กลุ่มที่ 4 (สูง)		กลุ่มที่ 5 (สูงมาก)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและ สวยงาม	-	-	4.29	0.64	4.51	0.59	4.82	0.39	5.00	0.00	7.13*
2. เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมาก เพื่อนำมา ใช้ประโยชน์แล้วปลูกต้นไม้ใหม่ทดแทน	-	-	4.24	0.79	4.04	0.97	3.86	1.21	1.00	0.00	7.45*
3. เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้หรือสร้างสิ่ง ใหม่ตามที่ต้องการ	-	-	3.71	1.09	4.12	0.93	4.47	0.87	5.00	0.00	5.47*
4. ร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน ที่อยู่อาศัยให้เป็นธรรมชาติและสวยงามขึ้นกว่าเดิม	-	-	4.48	0.63	4.46	0.64	4.57	0.82	4.50	0.71	0.43

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม															
	กลุ่มที่ 1 (น้อยมาก)		กลุ่มที่ 2 (น้อย)		กลุ่มที่ 3 (ปานกลาง)		กลุ่มที่ 4 (สูง)		กลุ่มที่ 5 (สูงมาก)		F					
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
10. เราควรกำจัดขยะทุกชนิดโดยการเผารวมกัน เป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น	-	-	4.00	0.86	4.07	0.96	3.98	1.28	1.50	0.71						4.51*
11. การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะใกล้ บ้าน เป็นการเพิ่มปัญลงในดินอีกวิธีหนึ่ง	-	-	4.19	0.94	4.15	0.80	3.96	1.17	1.00	0.00						9.43*
12. เราควรใช้น้ำอย่างประหยัดตามที่รัฐบาลมี การรณรงค์ก่อนที่จะมีน้ำให้ใช้	-	-	4.69	0.52	4.81	0.43	4.73	0.84	5.00	0.00						1.00
13. การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านและชุมชน ต้องได้รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	-	-	4.67	0.57	4.81	0.44	4.77	0.75	5.00	0.00						1.11
14. คนที่มีระเบียบและรักษากฎระเบียบเป็นคนดี นายคยอง	-	-	4.31	0.81	4.43	0.61	4.55	0.77	5.00	0.00						1.54
15. การประมงชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มลดลง เรื่อยๆ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งเสีย	-	-	3.88	0.94	4.17	0.72	4.31	0.82	5.00	0.00						3.35*
รวม	-	-	4.30	0.27	4.36	0.31	4.40	0.43	3.70	0.14						0.95

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม										
	กลุ่มที่ 1 (น้อยมาก)		กลุ่มที่ 2 (น้อย)		กลุ่มที่ 3 (ปานกลาง)		กลุ่มที่ 4 (สูง)		กลุ่มที่ 5 (สูงมาก)		F
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	
5. สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ตั้งผลต่อความเจริญเติบโตทางร่างกายและการพัฒนาจิตใจของมนุษย์เราด้วย	-	-	4.62	0.62	4.76	0.47	4.76	0.56	5.00	0.00	1.21
6. ปัญหาสิ่งแวดล้อมควรจะได้รับ การปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ	-	-	4.69	0.56	4.71	0.54	4.76	0.48	5.00	0.00	0.33
7. การนำพลังงาน เช่น น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน มาใช้ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสียสมดุล แต่กลับได้รับประโยชน์มากขึ้น	-	-	3.74	1.11	3.42	1.06	3.22	1.31	1.50	0.71	3.74
8. เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้	-	-	4.24	1.03	4.28	0.81	4.16	1.11	1.50	0.71	6.91*
9. ทุกคนต้องไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำหรือที่สาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน	-	-	4.56	0.84	4.67	0.67	4.57	1.04	4.50	0.71	0.47

ตารางที่ 18 ปฏิเสธสมมติฐานทางการวิจัย เพราะพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความแปรปรวนของกลุ่มแตกต่างกัน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1,2,3,8,10,11 และ 15

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	
	r	p
1. ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนม์พรรษา ควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและสวยงาม	0.2434	0.000*
2. เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ แล้วปลูกต้นไม้ใหม่ทดแทน	0.0862	0.102
3. เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้หรือสร้างขึ้นใหม่ตามที่ต้องการ	0.1607	0.002*
4. ร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนที่อยู่อาศัย ให้เป็นธรรมชาติและสวยงามขึ้นกว่าเดิม	-0.0239	0.651

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ความตระหนักรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมที่เปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	
	r	p
5. สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่ง ที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโต ทางร่างกาย และการพัฒนา จิตใจของมนุษย์เราด้วย	-0.0046	0.930
6. ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรจะได้ รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจ ตั้งแต่เด็ก ๆ	-0.0090	0.864
7. การนำพลังงาน เช่น น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหินมาใช้ไม่ทำให้ สิ่งแวดล้อมเสียสมดุล แต่กลับ ได้รับประโยชน์มากขึ้น	-0.1733	0.001*
8. เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตาม ธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะ มากได้	-0.1173	0.026*
9. ทุกคนต้องไม่ทิ้งขยะลงในแหล่ง น้ำหรือที่สาธารณะต่าง ๆ ใน ชุมชน	-0.0349	0.509
10. เราควรกำจัดขยะทุกชนิดโดย การเผารวมกันเป็นวิธีการกำจัด ขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น	-0.0212	0.688
11. การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดิน สาธารณะใกล้บ้านเป็นการเพิ่ม ปัญหกลงในดินอีกวิธีหนึ่ง	-0.1420	0.007*
12. เราควรใช้น้ำอย่างประหยัด ตามที่รัฐบาลมีการรณรงค์ก่อน ที่จะไม่มีน้ำให้ใช้	0.0652	0.216

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ความตระหนักรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อม	พฤติกรรมที่เปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	
	r	p
13. การดูแลรักษาความสะอาด ภายในบ้านและชุมชนต้องได้รับการ ปลูกฝังให้รู้และเข้าใจ ตั้งแต่เด็ก ๆ	-0.0175	0.740
14. คนที่มีระเบียบและรักษาความ สะอาดเป็นคนดีน่ายกย่อง	0.0573	0.277
15. การประมงชายฝั่งทะเลมี แนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เพราะ สภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งเสีย	0.1359	0.010*
รวม	0.0199	0.706

จากตารางที่ 19 พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานทางการวิจัย เนื่องจากการเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 คือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .0199 เท่านั้น

จากผลการวิจัยแสดงว่า พฤติกรรมที่เปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ กับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้คือ

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จาก 5 เขตการศึกษา จำนวน 13 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ส่วน การทดสอบสมมติฐานใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มด้วย One-Way ANOVA แล้วทดสอบหา ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1.1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 400 คน จำแนกเป็นเพศชาย 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 เพศหญิง 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา 4, 5 และ 6 คิดเป็น ร้อยละ 34.5, 33.8 และ 31.7 ตามลำดับ ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย คิด เป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาคือรับราชการ รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 22.7, 22.5, 17.0, 8.2, 4.8 และ 1.0 ตามลำดับ

1.2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์

1.2.1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ดูทุกวันคิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาคือ ดูบ่อยมาก และดูบ้างพอสมควรหรือนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.2 และ 9.0 ตามลำดับ

1.2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ 3 ชั่วโมงหรือมากกว่า 3 ชั่วโมง / วัน คิดเป็นร้อยละ 72.8 รองลงมาคือ 2 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมงหรือ น้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 18.0 และ 9.2 ตามลำดับ

1.2.3 ปริมาณรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.0 รองลงมาคือ น้อย คิดเป็นร้อยละ 32.5 และมีความคิดเห็น ว่า ปริมาณรายการโทรทัศน์ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางถึงมาก คิดเป็นร้อยละ 97.5

1.2.4 นักเรียนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นเรื่องป่าและต้นไม้ คิด เป็นร้อยละ 89.5 รองลงมาคือ อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย ขยะ การอนุรักษ์สัตว์ป่า เสียง และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 77.8, 66.8, 47.8, 43.5, 10.3 และ 1.3 ตามลำดับ (ตอบได้หลายข้อ)

1.2.5 รูปแบบรายการที่จะให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ นำเสนอแบบวาไรตี้ คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ ในรูปของสารคดี ข่าว อื่น ๆ และสนทนาซักถามปัญหา คิดเป็นร้อยละ 35.5, 8.8, 1.7 และ 0.7 ตามลำดับ

1.3 การชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นักเรียนส่วนใหญ่ชมรายการดังกล่าวอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง รายการที่มีการรับชมมากที่สุด คือ รายการโลกสีเขียว รองลงมาคือ รายการทุ่งแสงตะวัน รายการที่รับชมน้อยที่สุด คือ รักษ์เล ป่า ฟ้าศตูล

1.4 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นักเรียนมีส่วนร่วมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04, S.D. = .44$) การมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับมาก คือ กิจกรรมในบ้าน ($\bar{x} = 3.52, S.D. = .57$) ซึ่งได้แก่การดูแลสิ่งแวดล้อมในบ้านและรอบ ๆ บ้านคน รองลงมาคือ มีการจัดตั้งถังขยะไว้หน้าบ้าน และมีการจัดเก็บที่ถูวิธี

1.5 ความตระหนักรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม นักเรียนส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70, S.D. = .27$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้น้ำอย่างประหยัด และการดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านและชุมชนมีความตระหนักรู้ในระดับสูงมาก ($\bar{x} = 4.79, 4.78$ และ $S.D. = .51, .50$ ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

จากการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มาก ก็จะเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมมาก

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน จะมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จะมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์

จากการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาคือดูบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 11.2 โดยใช้ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ประมาณวันละ 3 ชั่วโมงหรือมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 72.8 รองลงมาคือประมาณวันละ 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 18.0 พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์อยู่ในระดับสูง คือดูทุกวันและดูบ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 91 และดูโทรทัศน์ประมาณ 2 ชั่วโมงขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90.8 จึงนับว่าสื่อโทรทัศน์เป็นที่นิยมของนักเรียน ในการให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงน่าจะอาศัยสื่อโทรทัศน์ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เนื่องจากโทรทัศน์สามารถกระตุ้นหรือส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่นักเรียนได้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2528)

2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรายการโทรทัศน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่ามียอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย คิดเป็นร้อยละ 95.5 และนักเรียนยังเห็นว่าควรมีรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นให้อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คิดเป็นร้อยละ 97.5 สำหรับการนำเสนอรูปแบบรายการโทรทัศน์การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้นำเสนอในรูปแบบของวาไรตี้ (รายการที่มีเนื้อหารูปแบบที่หลากหลาย) และในรูปแบบของสารคดี คิดเป็นร้อยละ 88.8

จึงเห็นได้ว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่ารายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ยังมีน้อยและต้องการให้มีเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้นำเสนอในรูปแบบที่ไม่น่าเบื่อหน่าย ไม่เป็นวิชาการจนเกินไป เหมาะสมกับวัยและจิตใจของผู้รับชม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปริยานาฏ หงษ์จินดา (2537) ที่ศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่านักเรียนต้องการให้ใช้ภาพประกอบการบรรยาย มีพิธีกรและการเล่นท่ายปัญหา แทนการใช้ภาพประกอบการบรรยายเพียงอย่างเดียว

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

จากการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับข่าวสารสิ่งแวดล้อมได้แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3,5,7,9 และ 11 รวม 23 รายการ นักเรียนที่เปิดสื่อโทรทัศน์มากก็จะมีโอกาสได้พบกับรายการข่าวสารสิ่งแวดล้อมมาก และรับข่าวสารได้มากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชาร์ส เค อัทคิน (Charles K Atkin, 1973) ที่กล่าวว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยิ่งมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย เนื่องจากยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งข่าวสารเทคโนโลยี บุคคลทั่วไปโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ จะมีความสนใจในเรื่องข่าวสารใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา โทรทัศน์ก็เป็นสื่อหนึ่งที่มีข่าวสารข้อมูลอย่างหลากหลายไว้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ศุภุทธมงคล (2535) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากโทรทัศน์ โดยเปิดรับด้วยความถี่บ่อยครั้ง ประกอบกับนักเรียนมีความสนใจชมรายการโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามผลการวิจัยของ สิริพร สุจริตจันทร์ (2534) โดยนักเรียนให้เหตุผลว่าทำให้ได้ความรู้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งเข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

3.2 สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกันจะมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของไพลิน ศศิธนากรแก้ว (2537) คือ ระดับการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากการวิจัยพบว่ามีเพียง 2 เรื่องที่มีความตระหนักรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือเรื่อง เราควรกำจัดขยะทุกชนิดโดยการเผาไหม้ เป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น และการปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดิน สาธารณะใกล้บ้าน เป็นการเพิ่มปัญลงในดินอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งโดยภาพรวมของความตระหนักรู้ของกลุ่มที่เปิดรับสื่อแตกต่างกัน จะอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คืออยู่ในระดับสูงมากทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มน้อย กลุ่มปานกลาง และกลุ่มมาก ซึ่งจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้ คือ 4.00, 4.23 และ 4.34 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .00, .50 และ .52 ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากนักเรียนที่มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ หลายประเภท ซึ่งสื่อทุกสื่อต่างก็

ช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนเกิดความตระหนักรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดความตระหนักรู้ในระดับสูงมากทุกกลุ่ม

จากการศึกษาวิจัย หนังสือพิมพ์รายวัน ของ ไพรซ์ พลัปลา (2537) ได้วิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันจากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 พบว่าหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน บ้านเมือง แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน และกรุงเทพธุรกิจ ได้นำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาจำนวน 6,256 ครั้ง โดยหนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษามากที่สุด จำนวน 1,584 ครั้ง และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด จำนวน 560 ครั้ง เมื่อหาค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งที่ นำเสนอเนื้อหาต่อวัน พบว่ามีจำนวน 17 ครั้ง ในคอลัมน์ต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับ จึงนับได้ว่าสื่อหนังสือพิมพ์ก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากพอสมควรและน่าจะส่งผลถึงความตระหนักรู้ที่บังเกิดแก่ประชาชนเช่นกัน

นอกจากนี้ยังปรากฏเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย นันทนา พวงเดช (2536) ได้วิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แบบเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติมจำนวนทั้งสิ้น 37 เล่ม และจากการวิจัยของ ธิดา พาณิชกุล เรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมสำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้วิเคราะห์ศึกษาจากหลักสูตรแบบเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวนทั้งสิ้น 36 เล่ม พบว่า มีเนื้อหา เกี่ยวกับ จรรยาบรรณสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศประชากร เศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยี และการตัดสินใจทางสิ่งแวดล้อม โดยหลักสูตร แบบเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติมของแต่ละระดับมีการเน้นเนื้อหาแตกต่างกัน แต่เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาจากหลักสูตร หนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติมอีกด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนจากการเรียนการสอน ที่บ้าน จากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์สถานที่ ต่าง ๆ เช่น ป้ายรณรงค์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครจะมีการรณรงค์ทั้งในเรื่องเศษขยะมูลฝอย แม่น้ำลำคลอง มลพิษต่าง ๆ อยู่มากมาย จึงน่าจะเป็นสาเหตุให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครมีความตระหนักรู้ในระดับสูงมาก

3.3 สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันจะมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยกล่าวคือ นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันคือ น้อย ปานกลาง สูง และสูงมาก มีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

จะพบว่าในภาพรวมแล้ว นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันจะมีความตระหนักรู้ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อศึกษารายข้อย่อยพบว่า มีความตระหนักรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 7 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและสวยงาม เรื่องที่ 2 เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมากเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ และปลูกต้นไม้ใหม่ทดแทน เรื่องที่ 3 เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้หรือสร้างขึ้นมาใหม่ตามที่ต้องการ เรื่องที่ 4 เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เรื่องที่ 5 เราควรกำจัดขยะทุกชนิดโดยการเผาวมกัน เป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่าวิธีอื่น เรื่องที่ 6 การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะใกล้บ้าน เป็นการเพิ่มมลพิษในดินอีกวิธีหนึ่ง และเรื่องที่ 7 การประมงชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งเสีย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าจิตสำนึกของนักเรียนแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน จำเป็นต้องเร่งปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นถึง สถานะความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมซึ่งรุนแรงขึ้น และนับวันจะรุนแรงมากขึ้น ๆ ให้หันมาร่วมมือกันซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ รูสโซ (Rousseau) อ้างในบุญชัย เกิดปัญญาวัฒน์, 2528) ว่ากระบวนการที่มีส่วนร่วมนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความตระหนักรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง จากทฤษฎีนี้จึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมจะมีผลให้เกิดความตระหนักรู้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับต่างกัน ก็อาจส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ในระดับที่ต่างกันได้ และจากผลงานวิจัยของ อารยา สุพุทธมงคล (2535) พบว่าประชาชนที่เปิดรับและสนใจโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการแก้ไขป้องกันและรักษาคุณภาพของ สิ่งแวดล้อม จากทฤษฎีและผลงานวิจัยดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกันมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะนักเรียนมิได้เกิดความตระหนักรู้จากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแต่เพียงเรื่องเดียวกล่าวคือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย อาจมีความตระหนักรู้อันเนื่องมาจากการรับข่าวสารข้อมูล

จากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ตำราเรียน หรือสื่อบุคคล จึงทำให้มีความตระหนักรู้ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก

3.4 สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้ ซึ่งสอดคล้องกับดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ (2539) ที่วิจัยถึงการเปิดรับข่าวสารความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ในเขตหวงห้ามล่าสัตว์ป่า บึงบรเพ็ดจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจกรสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้ แต่ไม่สอดคล้องกับจารุณี บุญนิพัทธ์ (2539) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความตระหนัก ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อม ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบัว จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่อง สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน คือ วิทยุ, และสื่อบุคคล คือ เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของ ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ ที่วิจัยถึงการเปิดรับข่าวสารความรู้ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า บึงบรเพ็ดจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้

จากการทดสอบสมมติฐานที่ 4 นี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับข่าวสารข้อมูลเรื่องสิ่งแวดล้อมจากหลายแหล่งตามที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีใช่จากสื่อโทรทัศน์ แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นผู้ที่เปิดสื่อโทรทัศน์น้อยก็อาจได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้บรรจุเนื้อหาดังกล่าวไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ข้อมูลที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์จึงเป็นเสมือนส่วนเสริมหรือย่ำให้ความตระหนักรู้มีความคงทนยาวนานขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีนี้เป็นการศึกษากับเด็กนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการรณรงค์จากกรุงเทพมหานครอย่างมากและต่อเนื่องมาตลอด เด็กนักเรียนจึงเกิดความตระหนักรู้อย่างมากอยู่แล้วแทบทุกคน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยครั้งนี้ ส่วนหนึ่งได้ พบว่าความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากแต่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น น่าจะได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน โรงเรียนที่ทำการสอนควรได้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้มากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตราที่ 69 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540) กล่าวว่า “บุคคลมีหน้าที่.....อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 7 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) กล่าวว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้อง.....ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ จำกัดเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ผู้วิจัยคาดว่าในต่างจังหวัดอาจจะให้ผลแตกต่างกับที่ศึกษาไว้ เนื่องจากในกรุงเทพมหานครมีการประชาสัมพันธ์เรื่องความสะอาดและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก นักเรียนจึงได้ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และอาจเป็นผลให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ในระดับสูง แต่ในต่างจังหวัดน่าเป็นที่ศึกษาว่าในแต่ละภาคของประเทศ ไทย นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันหรือไม่ หรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันหรือไม่เพียงไร จึงน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

3. ควรศึกษาวิจัยกับกลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และประชากรทั่วไปเพิ่มเติม เพื่อจะได้ส่งเสริมข่าวสารความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่ยังมีความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำให้สูงขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2541.

เข้มพร วิรุณราพันธ์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

2542. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานการพิมพ์ จำกัด, 2542.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์,

2527.

นิวัติ เรืองพานิช. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : เฉลิมชาญการพิมพ์,

2528.

ประมะ สตะเวทิน. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมา-

ชิราช, 2528.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

พิระ จิระโสภณ. หลักและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาชิราช, 2529.

ล้วน สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.

วิชาการ, กรม. สถานการณ์สิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2538-2539. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ,
2539.

วิรัช ลภีรัตนกุล. การประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.

ศิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC สำหรับงานวิจัย :
การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2540.

สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : วิคตอรี-
เพาเวอร์พอยท์ จำกัด. 2528.

สุจิตรา บุญรัตนพันธ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.

วิทยานิพนธ์

ภาษาไทย

จารุณี บุญนิษฐ์. “พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารกับความตระหนัก ทักษะคิด และการมีส่วนร่วม เรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์. “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบรเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

บุญชัย เกิดปัญญาวัฒน์. “การศึกษาความเหมาะสมในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

ปรียานาฏ หงษ์จินดา. “การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

นันทนา พวงเดช. “การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมสำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ไพรัช พลับปลา. “การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวันจากเดือนมีนาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ไพลิน ศศิธรนากรแก้ว. “การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

- มันทนา มาศมาลัย. “บทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- วรรณา เข็รรัตนศิริกุล. “อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุนทรี จินธรรม. “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- สิริพร สุจริตจันทร์. “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- อารยา ศุภุทธมงคล. “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการสื่อโทรทัศน์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- อรุณี อารีรักษ์. “การวิเคราะห์เนื้อหาโฆษณาทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาษาอังกฤษ

Books

Atkin, Charles K. **New Model for Mass Communication Research**, New York : The Free Press. 1973.

Joseph T. Klapper. **The Effect of Mass Communicaion**, New York : Free Press, 1967.

Katz, E. Blumler, J G. and Gurevitch, M. **The Use of Mass Communication Current Perspectives on Gratification Reserch** London : Beverly Hills Sage Publications, 1974.

Rogers, Everette M. **Communication and Development**, Beverly Hill : Sage Publications, 1969.

Wolman, Benjamin B. **Dictionary of Behavioral Science**. London : Educational Publishing Inc., 1973.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การสำรวจพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ตอนที่ 4 ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อสถาบันการศึกษา.....
2. เขต.....
3. เพศ
  - ชาย
  - หญิง
4. ระดับการศึกษา
  - ม.4
  - ม.5
  - ม.6
5. อาชีพผู้ปกครองนักเรียน
  - รับจ้าง
  - ธุรกิจส่วนตัว
  - ค้าขาย
  - พนักงานเอกชน
  - รับราชการ
  - รัฐวิสาหกิจ
  - อื่น ๆ

ตอนที่ 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์

1. นักเรียนดูโทรทัศน์บ่อยแค่ไหน

- ดูทุกวัน ดูบ่อยมาก (3-4 ครั้งต่อสัปดาห์)
 ดูบ้างพอสมควร (1-2 ครั้งต่อสัปดาห์) นาน ๆ ครั้ง (เดือนละ 1-2 ครั้ง)

2. โดยปกตินักเรียนดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยต่อวันใช้เวลานานเท่าใด

- มากกว่า 3 ชั่วโมง ประมาณ 3 ชั่วโมง
 ประมาณ 2 ชั่วโมง ประมาณ 1 ชั่วโมง
 น้อยกว่า 1 ชั่วโมง (60 นาที)

3. ปัจจุบันนักเรียนคิดว่ารายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีมากน้อยเพียงไร

- มาก ปานกลาง น้อย

4. นักเรียนคิดว่าควรมีรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด

- มาก ปานกลาง น้อย

5. ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนได้รับส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การอนุรักษ์สัตว์ป่า ป่าและต้นไม้
 อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย
 เสียง ขยะ
 อื่น ๆ ระบุ.....

6. นักเรียนเคยรับชมรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รายการใดบ้าง

ระดับการดู

ดูทุกครั้ง	หมายถึง	7-8 ครั้ง	ดูบ่อยมาก	หมายถึง	5-6 ครั้ง
ดูบ้างพอสมควร	หมายถึง	3-4 ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	1-2 ครั้ง
ไม่เคยดู	หมายถึง	0 ครั้ง			

ลำดับที่	ชื่อรายการ	ดูทุกครั้ง	ดูบ่อยมาก	ดูบ้างพอสมควร	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยดู
1.	ป่าไม้และธรรมชาติ					
	1.1 ทุงแสงตะวัน (3)					
	1.2 โลกสีเขียว (3)					
	1.3 เรื่องสั้นเพื่อโลกสวย (3)					
	1.4 ป่าและธรรมชาติ (3)					
	1.5 ที่นี้เมืองไทย (5)					
	1.6 สิ่งแวดล้อมของเรา (7)					
	1.7 โลกสีเขียว (7)					
	1.8 เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (9)					
	1.9 บันทึกสิ่งแวดล้อม (9)					
	1.10 คีนรักษ์...สู่ป่า (9)					
	1.11 ป่าสวยน้ำใส (9)					
	1.12 ดันไม้ไผ่หญ้า (9)					
	1.13 พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (11)					
	1.14 รักษ์เต ป่า ฟ้ายอด (11)					
2.	ทรัพยากรธรณี					
	2.1 ได้เวลาอนุรักษ์พลังงาน (9)					
3.	ทรัพยากรชายฝั่งทะเล					
	3.1 ทะเลสีคราม (5)					
	3.2 ฟันฟุประมงไทย (5)					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ต้องการ โดยจำแนกระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น

5 ระดับ คือ มากที่สุด เท่ากับ 5   น้อย   เท่ากับ 2
 มาก   เท่ากับ 4   น้อยที่สุด   เท่ากับ 1
 ปานกลาง   เท่ากับ 3

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มาก ที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	กิจกรรมในโรงเรียน 1.1 นักเรียนเคยชักชวนเพื่อนให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน 1.2 นักเรียนเคยให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียน 1.3 ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ 1.4 นักเรียนสมัครเป็นสมาชิกชมรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม 1.5 นักเรียนเคยส่งผลงาน ภาพวาด หรือภาพถ่าย หรือคำขวัญเข้าประกวด					
2.	กิจกรรมในบ้าน 2.1 นักเรียนดูแลสิ่งแวดล้อมในบ้านและรอบ ๆ บ้านของตน 2.2 นักเรียนมีการจัดตั้งถังขยะไว้หน้าบ้านและมีการจัดเก็บที่ถูกต้องวิธี 2.3 บ้านของนักเรียนปล่อยน้ำเสียทิ้งโดยกรองเศษขยะก่อนทิ้ง 2.4 เมื่อคนในบ้านของนักเรียนทิ้งขยะไม่เป็นที่ นักเรียนจะเตือนทันที					

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	<p>2.5 นักเรียนชักชวนสมาชิกภายในครอบครัวให้ดูแล รู้คุณค่าสิ่งแวดล้อม เช่น การไม่เผาหญ้า การแยกเศษวัสดุ</p> <p>กิจกรรมนอกบ้าน</p> <p>3.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ทางราชการจัดไว้</p> <p>3.2 นักเรียนเคยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสะอาดบริเวณชุมชนที่พักอาศัย</p> <p>3.3 นักเรียนเคยชักชวนเพื่อนบ้านให้ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณรอบบ้านของตน</p> <p>3.4 นักเรียนเคยให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เพื่อนบ้าน</p> <p>3.5 นักเรียนเคยร่วมเดินการกุศลหรือแข่งแรลลี่ หรือทัศนศึกษา</p>					

ตอนที่ 4 ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ต้องการ โดยจำแนกระดับความตระหนักรู้เป็น

5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 5

เห็นด้วย = 4

ค่อนข้างเห็นด้วย = 4

ค่อนข้างเห็นด้วย = 3

ไม่เห็นด้วย = 2

ลำดับ ที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ควรจัดให้มีกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ พัฒนาชุมชนให้สะอาดและสวยงาม					
2.	เราควรตัดต้นไม้ใหญ่ ๆ ที่มีอายุมาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ แล้วปลูกต้นไม้ใหม่ทดแทน					
3.	เมืองไทยของเรามีธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดีแล้ว เราจึงไม่ควรทำลายธรรมชาติเหล่านี้หรือสร้างสิ่งใหม่ตามที่ต้องการ					
4.	ร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชนที่อยู่อาศัยให้เป็นธรรมชาติและสวยงามขึ้นกว่าเดิม					
5.	สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางร่างกาย และการพัฒนาจิตใจของมนุษย์เราด้วย					
6.	ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรจะได้รับการปลูกฝังให้รู้และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ					

ลำดับ ที่	ความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7.	การนำพลังงาน เช่น น้ำมัน ก๊าซ ถ่านหิน มาใช้ ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อม เสียหาย แต่กลับ ได้รับประ โยชน์มากขึ้น					
8.	เราควรใช้พลังงานที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้					
9.	ทุกคนต้องไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำหรือ ที่สาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน					
10.	เราควรกำจัดขยะทุกชนิด โดยการเผา รวมกันเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ดีกว่า วิธีอื่น					
11.	การปล่อยน้ำเสียลงสู่พื้นดินสาธารณะ ใกล้บ้านเป็นการเพิ่มมลพิษในดิน อีกวิธี หนึ่ง					
12.	เราควรใช้น้ำอย่างประหยัดตามที่รัฐบาล มีการรณรงค์ก่อนที่จะ ไม่มีน้ำให้ใช้					
13.	การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้าน และชุมชนต้องได้รับการปลูกฝังให้รู้ และเข้าใจตั้งแต่เด็ก ๆ					
14.	คนที่มิระเบียบและรักษาความสะอาด เป็นคนดีน่ายกย่อง					
15.	การประมงชายฝั่งทะเลมีแนว โนมลดลง เรื่อย ๆ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง เสีย					

จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2541

ลำดับที่	เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
1	เขตคูสิต	1. มัธยมวัดเบญจมบพิตร	538
		2. วัดราชาธิวาส	525
		3. โยธินบูรณะ	1,468
		4. ราชวินิตมัธยม	1,061
		5. วัดน้อยนพคุณ	437
2	เขตธนบุรี	1. วัดอินทาราม	401
		2.ศึกษานารี	1,614
		3. มัธยมวัดคาวคอง	384
		4. ธนบุรีวรเทพพิลาธิรักษ์	269
3	เขตบางกอกใหญ่	1. ทวีธาภิเศก	1,468
		2. วัดประดู่ในทรงธรรม	604
		3. ฤทธิณรงค์รอน	289
4	เขตบางรัก	1. พุทธจักรวิทยา	714
		2. ศตรีวัดมหาพฤฒาราม	1,571
5	เขตปทุมวัน	1. เจริญอุดมศึกษา	3,911
6	เขตป้อมปราบ	1. เทพศิรินทร์	1,813
		2. วัดสระเกศ	267
		3. สายปัญญา	1,123
7	เขตพญาไท	1. สามเสนวิทยาลัย	1,971
8	เขตพระนคร	1. เบญจมาฆาตย์	1,263
		2. มัธยมวัดมกุฏกษัตริย์	643
		3. วัดบวรนิเวศ	616
		4. วัดราชบพิธ	1,239
		5. วัดสังเวช	421
		6. ศตรีวิทยา	1,815
		7. สวนกุหลาบวิทยาลัย	1,966

ลำดับที่	เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
9	เขตยานนาวา	1. เจ้าพระยาวิทยาคม	426
		2. นนทบุรีวิทยา	1,120
10	เขตสัมพันธวงศ์	1. ไครินทร์วิทยาลัย	558
11	เขตตลิ่งชัน	1. โพรติสารพิทยากร	930
		2. มหรรณพาราม	333
		3. วัดน้อยใน	295
		4. สุวรรณพลับพลาพิทยาคม	215
		5. วัดปากน้ำวิทยาคม	202
12	เขตบางกอกน้อย	1. ชีโนรสวิทยาลัย	1,166
		2. มัชฌมวัดนายโรง	226
		3. ศตรีวัดระฆัง	927
		4. สุวรรณารามวิทยาคม	917
		5. สวนอนันต์	466
		6. มัชฌมวัดคูสิดาราม	567
13	เขตบางกะปิ	1. เทพลีลา	604
		2. บางกะปิ	1,915
		3. มัชฌมวัดบึงทองหลาง	640
14	เขตบางขุนเทียน	1. พิตยาลงกรณ์พิทยาคม	81
		2. รัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน	614
		3. เตรียมอุดมศึกษาทวีธาภิเศก 2	0
15	เขตบางเขน	1. รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน	722
16	เขตพระโขนง	1. พระโขนงพิทยาลัย	1,018
		2. วชิรธรรมสาริต	749
17	เขตภาษีเจริญ	1. จันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม	593
		2. ไชยฉิมพลีวิทยาคม	172
		3. วัดนวลนรดิศ	1,413
		4. วัดรางบัว	565
		5. ศตรีวัดอัปสรสวรรค์	1,116

ลำดับที่	เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
18	เขตมีนบุรี	1. เศรษฐบุตรบำเพ็ญ	580
		2. ศตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ	693
19	เขตราษฎร์บูรณะ	1. แจงร้อนวิทยา	339
		2. บางปะกอกวิทยาคม	928
20	เขตลาดกระบัง	1. พรตพิทยพยัต	620
		2. เทพศิรินทร์ร่มเกล้า	705
		3. รัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง	363
21	เขตหนองแขม	1. มัชฌิมวัดหนองแขม	976
22	เขตหนองจอก	1. มัชฌิมวัดหนองจอก	483
		2. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4	0
		3. เตรียมอุดมศึกษา สุวินทวงศ์	0
23	เขตห้วยขวาง	1. ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	660
		2. จันทรหุ่นบำเพ็ญ	849
24	เขตบางซื่อ	1. ศีลาจารย์พัฒนา	402
		2. สุวรรณสุทธารามวิทยา	363
		3. ราชันนันทจารย์สามเสนวิทยาลัย 2	0
25	เขตราษฎร์เทพวิ	1. ศรีอยุธยา	1,310
		2. สันติราษฎร์วิทยาลัย	1,100
		3. มัธยมสันพิทยา	332
26	เขตสาทร	1. ชานนาเวชวิทยาคม	778
		2. วัดสุทธวราราม	1,547
		3. ศตรีศรีสุวิ ไชย	1,074
27	เขตบางพลัด	1. วัดบวรมงคล	318
		2. วิมุกตอารามพิทยากร	514
28	เขตลาดพร้าว	1. ลาดปลาเค้าพิทยาคม	621
		2. ศตรีวิทยา 2	2,349
		3. ศตรีวิทยา 2 มัชฌิมศึกษาคอนตัน	0

ลำดับที่	เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
29	เขตบึงกุ่ม	1. นวมินทราชินูทิศ กรุงเทพมหานคร 2. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 3. บางกะปิสุขุมวิทพณิชยอุปถัมภ์	1,003 1,236 0
30	เขตจอมทอง	1. วัดราชโอรส 2. มัชฌิมวัดสิงห์ 3. บางมควิทยาสีสุกหवादจวนอุปถัมภ์ 4. วัดพุทธบูชา	805 785 426 299
31	เขตดอนเมือง	1. สีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) 2. ดอนเมืองจตุรจินดา	659 758
32	เขตจตุจักร	1. สารวิทยา 2. หอวัง	1,300 1,875
33	เขตคลองเตย	1. ปทุมคงคา 2. มัชฌิมวัดธาตุทอง 3. สายน้ำผึ้ง	1,144 520 1,726
34	เขตประเวศ	1. ราชดำริ 2. ศรีพฤฒา	812 1,107
35	เขตคลองสามวา	1. นวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย 2. นวมินทราชินูทิศ ศรีวิทยา 2	488 511
36	เขตดินแดง	1. กุณนทีรุทธารามวิทยาคม 2. สุรศักดิ์มนตรี	837 2,312
37	เขตทวีวัฒนา	1. ทวีวัฒนา 2. นวมินทราชินูทิศ ศรีวิทยา พุทธ มณฑล	177 619
38	เขตทุ่งครุ	1. อีสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย	536
39	เขตบางแค	1. ราชวินิตบางแคปานจ้ำ 2. ปิยะญารคุณ	438 451
40	เขตบางนา	1. สิริรัตนาธร	387
41	เขตบางบอน	1. ศึกษานารีวิทยา 2. นवलนครศิษย์วิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	749 149

ลำดับที่	เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
42	เขตวังทองหลาง	1. บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2. นวมินทร์ราชินูทิศ บดินทรเดชา	1,899 931
43	เขตสะพานสูง	1. เจริญอุดมศึกษาน້อมเกล้า 2. นวมินทร์ราชินูทิศ เจริญอุดมศึกษา น້อมเกล้า	1,053 1,993
44	เขตสายไหม	1. ฤทธิยะวรรณาลัย	1,429
45	เขตสวนหลวง	1. เจริญอุดมศึกษาพัฒนาการ	2,233
46	เขตหลักสี่	1. คอนเมืองทหารอากาศบำรุง 2. ราชวินิตบางเขน	1,438 781
		รวมทั้งสิ้น	98,711

ประวัติผู้เขียน

นางศุภาพร รัตนะรัต เกิดเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 ที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา จากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เมื่อปีการศึกษา 2520

การทำงาน

- ปี พ.ศ. 2520 รับราชการในตำแหน่งครู 3 โรงเรียนหนองบัว (เทพวิทยาคม) อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ กระทรวงมหาดไทย
- ปี พ.ศ. 2521 ได้โอนย้ายตำแหน่งราชการในตำแหน่งอาจารย์ 1 โรงเรียนวัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- ปี พ.ศ. 2527- ปัจจุบัน ได้โอนย้ายตำแหน่งราชการในตำแหน่งอาจารย์ 2 สถาบันส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ